

torvaris

SAMOTNI ZVEZDOGLED V POZABLJENI SOTESKI

Brač je otok med Splitom, Šolto, Hvarom in Makarsko. Njegova skalovita, apnenčasta površina in pustinja, ki dosega višino do 788 m, meri 396 km². Središče otoka je majhno ribiško mesto Supetar. Razen z ribištvom se otočani preživljajo z gojenjem oljke in vinske trte. Posebno dobro je braško vino. Huda stiska za otok je pomanjkanje pitne vode, saj razen pri Bolu ni nikjer druge naravnih izvirov. Na otoku živi danes manj ljudi, kakor pred pol stoletja, to pa zaradi močnega izseljevanja v Ameriko. Na Braču je samotno naselje Blaca. Toda naselje, na dnu divje soteske med stenami in školji, kjer po skaloviti pustinja raste zgolj mršavo česminje, ni brez zanimivosti. Tu živi stari astronom don Niko Miličević, človek, ki iz te pustinja in edine zvezdarne na jadranskih otokih, že vrsto let raziskuje vesolje.

Blaca ima vsega skupaj le nekaj kamnitih hiš, stisnjenih v soteski pod pečine, ki groze, da se bodo zdaj pa zdaj zrušile na hiše pod seboj. To orlovsko gnezdo je znano že iz leta 1550, kot naselje puščanikov v najbolj divjem in odmaknjenem delu Brača. Naselje in okolica se z leti nista kdo ve kaj spremenila. Razlikuje se le v tem, da je na stolpu, visokem okoli 10 m, velik teleskop, ob njem pa mož kakih sedemdeset let, Niko Miličević, brački zvezdoslovec, učenjak in raziskovalec vesolja. Don Niko že več kot 30 let opazuje iz te pustinja potovanje zvezd s pomočjo učenih knjig in teleskopa. »Čudite se, od kod ta teleskop,« je rekel stari mož, ko nas je po kratkem počitku odpeljal v svojo zvezdarno. »Kupil sem ga že leta 1926 in je zelo odličen instrument. Prave preglavice smo imeli z njim, če smo ga hoteli nepoškodovanega spraviti do Blaca. Samo ležaji so težki 250 kg.« Videti je bilo, da je teleskop — naročil ga je bil na Dunaju — Miličeviću zares najboljši prijatelj. Znatno mu približa daljne in neznane svetove v vesolju. Leča teleskopa ima v premeru 19 cm, v primerjavi s teleskopom v zagrebški zvezdarji, je le-ta večja za cele 3 cm. Vse dotlej, dokler niso v beograjski zvezdarji namestili novi teleskop, je bil Miličević največji na Balkanu.

Razen teleskopa in zvezdarne je v Blaci še ena redka zanimivost: velika knjižnica o zvezdoslovju. Strokovne knjige, revije, časopisi prihajajo v Blaco, na naslov dona Miličevića, iz vsega sveta. Tako se je v knjižnici nabralo že več kot 3500 knjig o zvezdoslovju v raznih jezikih. Med temi knjigami so slavna imena učenjakov zvezdoslovcev. Brački astronom Miličević ima v svoji knjižnici tudi knjigo, ki je bila leta 1897 natisnjena v tej samotni pustinji pod naslovom »Zgodovinske črtice o pustinji Blaca«. V Blaci imajo na priliko tudi majhno ročno tiskarno, ki jo je bil ustanovil stric Nika Miličevića. Iz tiskarne je izšlo več zanimivih tiskov, ki danes pomenijo že pravo redkost.

Dom Nika Miličevića je pravi pravcati muzej. V njem vidimo poleg številnih zgodovinskih, etnografskih in drugih predmetov, tudi okamenine praživali, ki jih je don Niko našel v jamah in vrtačah te pustinske okolice. Posebna zanimivost tega muzeja so stare puške, po obliki cevi imenovane »trobenta«. Vodič iz Nerežišča, mali Kronoslav, ni mogel drugače, kakor da je eno teh pušk vzel v roke. Iz muzeja nas je naš gostitelj popeljal najprej do teleskopa, nato pa do bližnje podzemeljske jame, kjer je polno okamenitega okostja praživali. V bližini je tudi do 100 m globoka vrtača; njene globine, žal, še nihče ni znanstveno raziskal. Za samotarje vsekakor zanimiv svet, ki skriva v sebi še marsikatero staro skrivnost.

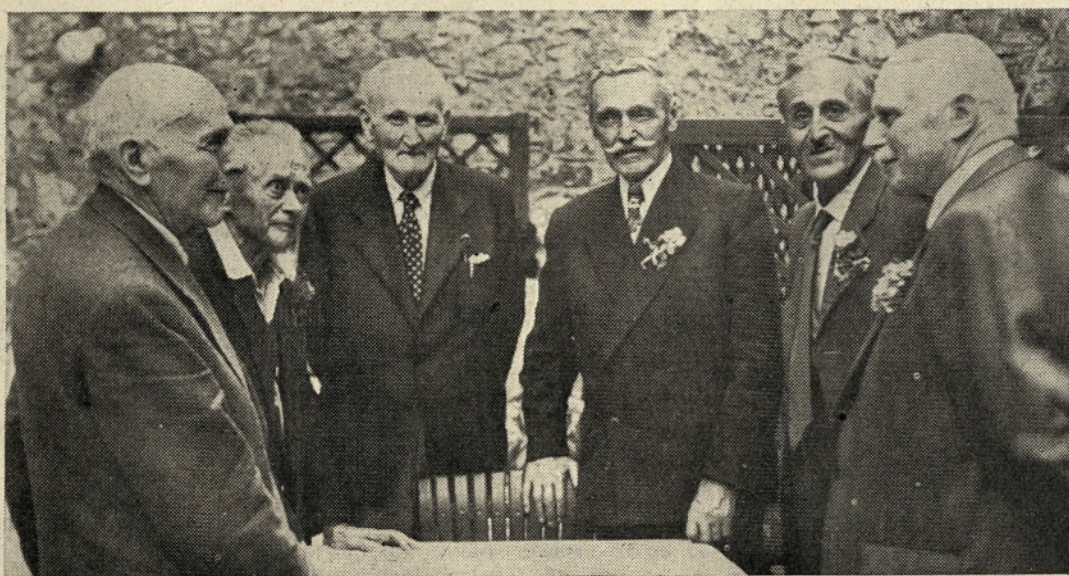
S tem teleskopom je don Niko Miličević odkril dve novi zvezdi ter nekaj repatic, katerih položaj in pot še nista bila določena v astronomskih zemljevidih. Torej jih je bil astronom z Brača prvi ugledal in odkril. Vsekakor uspeh za zvezdoslovca z jadranskega otoka! Za zvezdarno v Blaci ve ves astronomski svet, je pa tudi v seznamu vseh opazovalnic vesolja na svetu. Čez dan večinoma preživi ob knjigah ali v naravi, v nočeh pa raziskuje skrivnosti vesolja. Zvezdoslovje in raziskovanje velikanskega prostora, v katerem krožijo še ne povsem poznani svetovi, ki jim pravimo zvezde, silijo človeka k premišljevanju. O marsikem smo se pogovarjali in hitro je minil čas, ki smo ga preživeli v Blaci s starim Miličevićem. Toda treba se je bilo posloviti. Tako je zopet ostal sam s svojimi knjigami, teleskopom in zvezdami.

Uživajmo poletje kakorkoli . . .

Poletje bo kmalu doseglo svoj vrh. Ker je nekoliko muhasto, uživajmo sonce, zrak in vodo, kolikor le utegnemo. Naša letovišča so polna, zlasti ob morju. Odkar so nam knjige in filmi odkrili čarobni »svet tišine«, zna zlasti mladina odkrivati vedno nove lepote in vedno nove užitke pod morsko gladino. Podmorski lov nikakor ni privilegij pogumnih mladcev, marveč mika tudi mlade Amazonke, kakršna je na naši desni sliki. Mnogi, ki nas zadržuje delo, pa se moramo seveda zadovoljiti tudi s skromnejšimi pogoji, kakor na primer kopalci v Ravnah (zgoraj).

Šest križev po maturi

Vsako leto, ko se zapirajo vrata šolskih zavodov in začno maturanti kovati načrte za nadaljnji študij, se začenjajo proslave pomembnejših obletnic mature. Zbirajo se mlajši in stari veterani, da si spet sežejo v roke in obude spomine iz šolskih klopi. V sezoni takih proslav je bila pretekli teden posebno pomembna šestdesetletnica mature. Praznovali so jo možje, ki so leta 1898, torej še v minulem stoletju, maturirali v Kopru. Od tedanjih 30 maturantov jih živi danes samo še šest. Oglejte si jih na sliki, nemara boste vse spoznali! Osemdesetletniki se seveda niso utegnili popeljati v Koper, zato pa so se kar v Ljubljani napotili v restavracijo tega imena. V veselem razpoloženju so trčili s kozarci pristnega koprskega vina in res pristrčno proslavili svoj častni jubilej. V imenu naše javnosti sporočamo uglednim »maturantom« pristrčne čestitke.

Napoleonova blagajna v Ljubljani

Med mnogimi starinami imajo v ljubljanski trgovini »Antika« tudi vojaško blagajno Napoleonove armade, ki jo je nekoč zasegla avstrijska vojska. Pozneje je bila blagajna v lasti višjega oficirja Gogale iz Ljubljane. Podobno blagajno z Napoleonovo začetnico in grbom je »Antika« prodala beograjskemu Vojnemu muzeju.

PARTIZANSKI Kotiček

Se noben naš posnetek v »kotičku« ni vzbudil toliko pozornosti kakor druga četa prvega bataljona Jeseniško-bohinjskega odreda. Tudi njen bivši komisar France Srnel-Dušan iz Maribora nam je pisal: Četa je takrat štela okoli 44 partizanov, na sliki pa jih je samo 33, ker nas je enajstero spremljalo 58 novincev čez Jelovico v Farji potok, kjer je bilo takrat središče Dolenjskega vojnega področja (Selška dolina). — In danes spet nov posnetek. Zglasite se, če se spominjate tega prizora!

Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ul. 3/I,
tel. 20-556. — Uprava: Tomšičeva ul. 1/II,
tel. 22-575, poštni predal 239. — Naroč-
niški oddelek: Titova 3, tel. 21-832

ŠT. 30. — 3. AVGUST 1958

**Samotni zvezdogled v pozabljeni
soteski**

Domači obzornik

Slika tedna

Gala predstava za gala mošnjiček

Mokra reportaža

Konferenca šestih?

Feola boljši od Flavia Costa

Sahara plava na morju

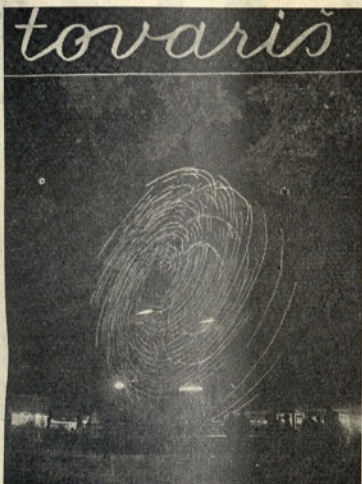
Teror mladoletnikov

Moda — poletni kostimi

Film — Goyev poljub

Krik v noči

Kaj veš — kaj znaš

Bila je, zdaj je, žal, ni več... pod okriljem Ljubljanskega festivala namreč in seveda... avstrijske menažerije in italijanskega »Luna parka« v Tivoliju. Zares je bilo nepozabno doživetje za lepe denarčke! Vrtljaki v duhu sodobne tehnike, avtomobilčki, leteči krožniki in, vrag vé, kaj še ekstravagantnega in kulturnega, kar pritiče ustanovi kot je na primer Ljubljanski festival. Na naslovni strani je posrečeni posnetek velikega vrtljaka, ki ga je v večernih urah posnel naš fotoreporter.

Foto: D. Gostinčar

Ilustrirana revija »Tovariš« izhaja vsak teden. Izdaja Casopisno podjetje »Slovenski poročevalci« — direktor Rudi Janhuba. Glavni in odgovorni urednik Dušan Fortič. Tiska: tiskarna »Slovenskega poročevalca« — Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo. Posamezna številka 50 dinarjev, mesečna naročnina 200 dinarjev — Za inozemstvo mesečna naročnina 250 dinarjev. Poštnina plačana v gotovini. Ziro račun pri Kom. banki Ljubljana, št. 600-704/1-367 — z navedbo »Tovariš« - naročnina.

Petnajstič so zavihrale zastave ob otvoritvi »Mariborskega tedna«, ko so prejšnji petek svečano odprli to veliko vsakoletno gospodarsko revijo severovzhodnega dela Slovenije. Naše najmočnejše industrijsko središče neprestano raste. Kaj vse ne izdelujejo v Mariboru: od mostnih konstrukcij in težkih avtomobilov pa do mila in sukanca. Celoten pregled dejavnosti mesta z bogatim industrijskim in kmetijskim zaledjem je zbran na mariborskem razstavišču.

Za nami so časi, ko so načrtovalci industrije skrbno merili razdalje od državnih mej in se bali tovarn v obmejnih krajih. Mi verjamemo v mir in nas ni strah graditi nove industrijske objekte povsod, kjer so pogoji ugodni, pa najsi bo to tudi blizu meje. TAM, Kidričevo, Metalna, Hidromontaža in drugi po vojni zgrajeni ali razširjeni objekti spričujejo to naše prepričanje.

Množice obiskovalcev, ki jih bodo vlaki z vseh strani pripeljali na impozantno novo postajo (na sliki), pa ne bodo obiskale Maribora samo kot gospodarskega središča, ampak tudi kot prekaljeno oporišče slovenstva, ki si je šele po dolgi borbi in po težkih preizkušnjah med NOB pridobilo svoj čisto slovenski značaj.

V pasjih julijskih dneh je ljubljanski tivolski park oživel. V času trajanja Ljubljanskega festivala sta ga obiskala avstrijska menažerija s številnimi tujimi živalmi in pa italijanski »Luna park«. Staro in mlado se je zgrinjalo k velikemu železnemu kolesu, ki se je vrtelo in v »letečih krožnikih« popeljavalo občinstvo v višavo. Mladina je uživala in bila v svojih zahtevah nenasitna, starši se pa bodo nemara še dolgo izogibali tega nesrečnega prostora, ki jim je izpraznil denarnice (desno).

»Vstopite, vstopite!... Gala predstava!... Senzacija!... Videli boste velikansko kačo. Od glave do repa meri petnajst metrov, od repa do glave samo dvanajst metrov... Gala predstava!... Vojski in otroci imajo popust! Vstopite!...«

Tako so vabile nekoč staro in mlado potujoče menažerije v latovski slovenščini s srbskim naglasom. Takšna stereotipna vabila nadomešča dandanes lahka glasba s ponarodelimi šansoni.

Pred kratkim smo imeli v ljubljanskem Tivoliju priliko videti avstrijsko menažerijo in italijanski »Luna park«. Menažerija z redkimi živalmi, nekakšen daljni odblesk reprezentativnih potujočih cirkusov, si je za svojo reklamo celo izposodila firmo Ljubljanskega festivala. Za takšno uslugo so morali lastniki živali odrajtovati določen tedenski pavšal od vstopnine. In tako smo lahko v času tradicionalnega Ljubljanskega festivala gledali jugoslovanske umetnike in razstavljene živali.

»Luna park« se ni zatekel pod okrilje Ljubljanskega festivala. Od le-tega je najel samo prostor. Ker so bili naši domači zabavni objekti angažirani drugje, so morali oddati tivolski prostor tujim.

GALA PREDSTAVA

Gala predstava! Številni zabavni objekti: avtodrom, radar, vrtiljak s starimi in vrtiljak z modernimi vozili, ogromno kolo z letečimi krožniki, stekleni labirint, vožnja med strahovi itd.

Gala predstava za gala mošnjičke! »Nepozabno doživetje« za denarčke očetov in mater ter za otroške hranilnike.

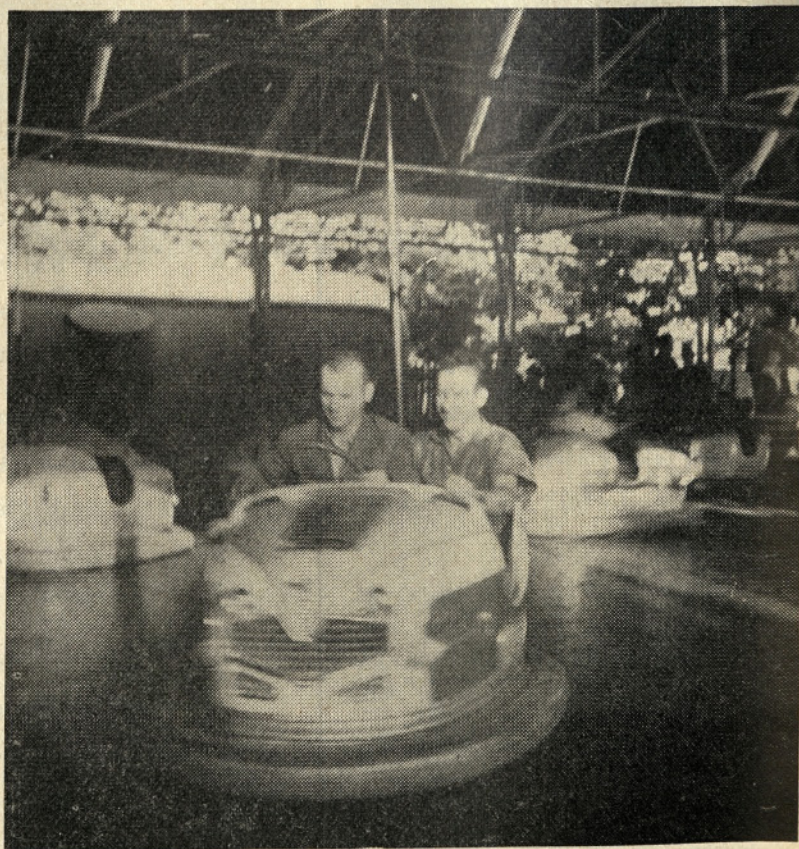
Oče se je potipal za levo stran prsi in zadovoljno pokimal. Dva tisočaka je vzel s seboj. Dovolj bo, da bo lahko razveselil svoja dva mulca, ki sta prinesla domov dobro spričevalo. Otroka že premišljata, kam jo bosta najprej ubrala. Jasno — avtodrom! Oče plača sto dinarjev in vzame s seboj v avtomobilček enega od sinov. Drugi počaka in ko se tudi ta popelje z očetom po gladkem podiju, je oče ob dve sto dinarjev, sinova pa odneseta krvav nos in buško. Kam zdaj? Na leteče krožnike! Sto osemdeset dinarjev in že se vsi trije popnejo na višino. Prekratko je bilo, zato hitijo dalje, da ne bi česa zamudili. Spet sto osemdeset dinarjev! Tolika je vstopnina za v raketo, za v tivolsko vsemirje. Blazna vožnja v serpentinah, očetu šumi po glavi, a si tega ne upa priznati otrokoma, ki sta navdušena. Oče pozabi na preživeli strah in dobrodušno odobri še eno vožnjo ter plača vstopnino. Ko je tudi ta razburljiva vožnja končana, je očetu dovolj. Vidi se mu, da mu je malce slabo. Le stežka izžene svoja dva presodobna potnika iz rakete. In zdaj? Kakopak — v labirint! Spet poldrugi stotak in obupano tavanje med steklenimi stenami. Otroka se škodoželjno smejeta očetu, ki sili skozi steklo, ta pa je hud, ker se mu dozdeva, da izgublja dostojanstvo poglavarja družine. Ko so spet na svežem zraku, se ustavijo pred vrtiljakom s helikopterji in reakcijskimi letali. Oče samodejno seže po denarnici in se začudi. Že drugega »jurja« mora menjati. Trdno je prepričan, da je nekaj stotakov izgubil, a kljub temu sede s sinovoma v helikopter. Oprijemlje se ga vrtoglavica, fanta pa vlečeta za vzvod, da se pomika vozilo v višino. Mulcema dovoli še eno vožnjo. Medtem ko se mladi rod vozi po vsemirju, se stari ozira naokoli, da bi ugotovil, če je kje kakšen buffet. Njegova žeja je ogromna. Vse zaman. Nikomur pod ljubljanskim občinskim soncem ni padlo na pamet, da bi postavili pred takšno »zlato jamo« provizoričen buffet. Samo nekje pri kraju je bila pipa, ki jo je namestil ljubljanski vodovod.

Gala predstave še ni konec. Oče mora pokazati svojima sinovoma svojo moč. Dvakrat sune v usnjeno žogo, a ne žanje priznanja. Tudi streljanja se loti, a ne zadene ničesar. Da bi se pomiril, strpa svoja dva otroka spet na leteče krožnike.

Epilog? Gala predstava se je končala s praznim očetovim mošnjičkom, v katerem sta bila še pred dobro uro dva »jurja«, in z neutolažljivim jokom njegovih sinov, ki jima še ni bilo dovolj gala predstave.

In še en epilog! Ne bi mogli pri nas organizirati domači »luna park«, ki bi razveseljeval in zabaval naše otroke, a bolj poceni?

Gorje, če bi se v našem vsakdanjem cestnem prometu dogajale takšne stvari, kakor ste jih lahko videli na avtodromu »Luna parka«! Tu so bila trčenja neizogibna. Zlasti še, če sta bila v avtomobilčku dva odrasla nagajivca, ki sta kar prežala na priložnost, da bi se lahko zabila v kakšni nerodni mladenki, že tako nesrečni v obupni gneči vozil. Marsikdo je komaj čakal, da bi bila vožnja s tolikimi karamboli skoraj pri kraju. Hudi sunki v vozila so se pri otrocih, ki nimajo zanesljivega refleksa, navadno končali s krvavimi nosovi in precejšnjimi buškami. (Spodaj)

ZA GALA MOŠNJIČEK

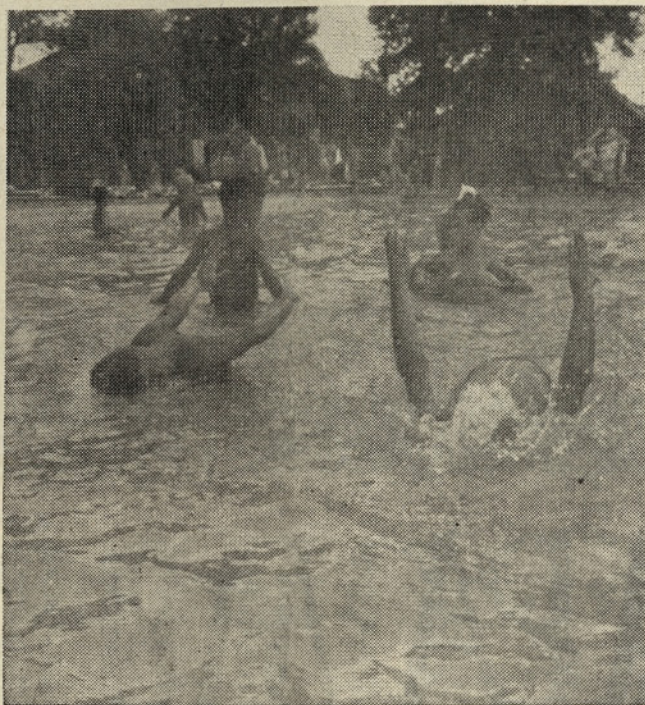
Samo za močne živce! Rakete čakajo na pot v tivolsko veselje. Če sedete v eno od njih, vas popelje najprej v strmino, nato v nenavadni elipsi zakroži in se spusti po edinem tiru v prepad, da vas hip za tem spet dvigne v višino. Takšen polet za šestdeset dinarjev vas srečno pripelje na izhodiščno bazo. Ta dva obraza se sicer smejeta, toda ta njun smeh je najbrž samo premagovanje strahu. (Zgoraj levo.)

Nič več konj in kočij na vrtljakih! Današnji čas nadzvočnih hitrosti, »putnikov in poskusov poletov v vsemirje je dal tudi temu zabavnemu objektu novo podobo: deček ali deklica sedeta samozavestno v helikopter ali v reaktivno letalo in potegujeta za krmilno palico, da ju dviga v nebo. (Zgoraj v sredi.)

Potrpežljivi in sistematični ljudje se izživljajo v tavanju po zasteklenem labirintu. (Zgoraj desno.)

Gostinci so zatajili, četudi je bila zaradi sončne pripeke žeja huda. Zaman so se obiskovalci »Luna parka« ozirali po kakšnem buffetu, kjer bi se lahko odžejali. Mestni vodovod pa se je znašel s skromno, a odrešilno pipo. (Desno.)

mokra REPORTAŽA

»Zakaj pa tako tiščite glavo iz vode?« je zavpil reporter ljubki Anki prav tisti hip, ko je začela »piti«. Potem je iz njenih ust slišal na kratko tole plavalno teorijo: »Če ne bi, bi mi pa glava potonila in šla voda v usta.« — To teorijo so kaj kmalu — kot sami vidite — ovrgli mladi gojenci plavalne šole v Koleziji. — Ko je petletni Marko pomolil glavo iz vode, je podal naslednjo izjavo (za tisk!): »Kaj pa je to — izdihniti pod vodo? Nič! Če bi bil pod vodo zrak, bi lahko še dihal spodaj...« — V teh preprostih besedah je zrno modrosti. Plavati se je treba naučiti mlad, čim mlajši, še preden se v človeku vgnezdijo predsodki in pretiran strah pred vodo.

Že stari Grki — narod z omiko, ki nam je še sedaj, po tolikih stoletjih, vzor — so menili, da človek ni vreden samega sebe, če ne zna brati in plavati. Ta kulturni narod je torej plavanje cenil enako kot branje.

Razen tega ni športa, ki bi bil bolj zdrav — in tudi cenejši — od plavanja. Predvsem za mlade, razvijajoče organizme je plavanje idealna priložnost, da zadovoljno preživljajo čas v družbi vseh treh »naravnih zdravnikov«: sonca, vode in zraka.

Predstojnica šolske poliklinike v Ljubljani dr. Vončina - Kural-tova pravi: »Skoraj ne bi verjeli, kako se našim šolarjem pozna letovanje ob vodi. Že po nekaj tednih se jim zaradi pospešenega dihanja pri plavanju močno razširi prsni koš in izboljša način dihanja... Vse mogoče priča v prid plavanju in po mojem bi morali otroke naučiti plavanja že v prvih razredih osnovne šole! Ne le rekordi, predvsem odpornost in zdravje naših otrok zato terjata zgraditev zimskih bazenov oziroma intenzivnejšo izrabo tistih, ki jih že imamo!«

Morda temu v prid govore tudi dolgoletne izkušnje višjega inšpektorja pri Tajništvu za notranje zadeve v Ljubljani tov. Branka Lovrenčiča: »Vsako kopalno sezono ujame smrt samo v vodah ljubljanskega okraja okrog 20 ljudi. Lani je utonilo 8 moških, 3 ženske in 9 otrok. A presodite tole: skoraj dve tretjini od utopljenih — le pri manjših otrocih je to drugače — je znalo plavati in — največ nesreč je med drugo in četrto uro popoldne. Kaj naj rečemo k temu drugega, kot da stotič ponovimo: Ne precenjajte svojih plavalnih zmognosti! Ne hodite v globoko vodo siti in razgreti! Predvsem pa: naučite sebe in svoje otroke čimprej dobro plavati!«

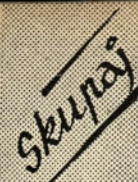
Učni načrti gimnazij in menda tudi osnovnih šol zajemajo tudi programe plavanja. A koliko šol, če sploh katera, izvede ta program? Res nastopijo počitnice običajno pred lepim vremenom — toda, mar bomo kar celo večnost zadovoljni le z lepimi programi, dejansko pa ničesar ne storili?

Tu obstaja predlog Plavalne zveze Slovenije: Za učence drugega razreda gimnazije oziroma 6. razreda osemletke naj bi bila obvezna tritedenska plavalna šola. Vodili naj bi jo vzgojitelji telesne vzgoje v počitniškem času, ko je za to sezona. Ker bi bilo to počitniško delo, naj bi bili vzgojitelji honorirani. Za kraje, kjer ni pogojev za plavalne šole, naj bi postopoma zagotovili možnosti taborjenja ob morju, združenega s poukom plavanja, za kar naj bi delno prispevala razen staršev tudi društva, sveti in podjetja.

O tem predlogu bi bilo treba razmisliti, prav tako kot o sredstvih in načrtih za čimprejšnjo gradnjo zimskih bazenov.

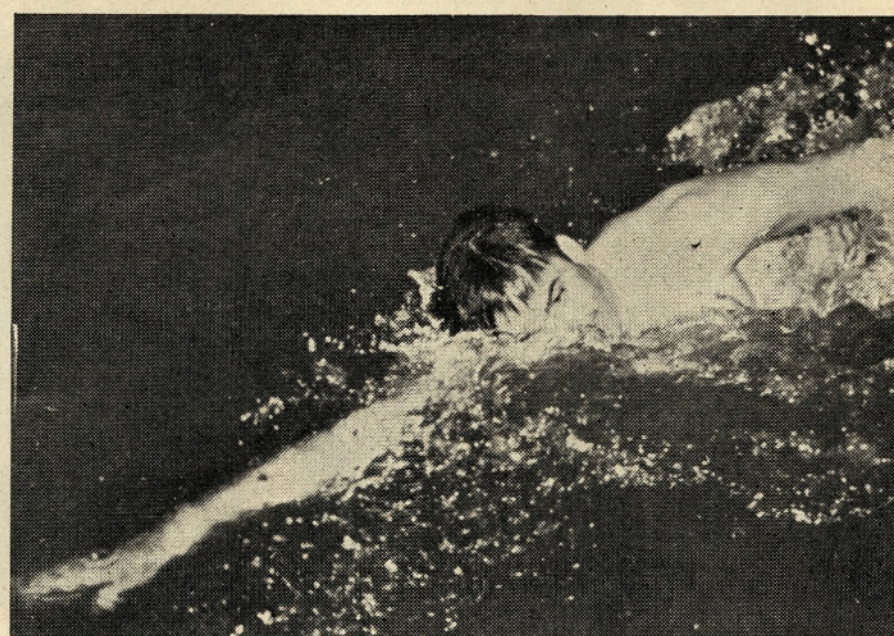
Kljub vsem mogočim vremenskim anomalijam sonce vendarle najde kak dan ali celo dva, da lahko kolikor toliko v miru opravlja svojo dolžnost: zori paradižnike in belo kožo kopalcev spreminja v prelepe rdečkaste odtenke... A kaj bi bilo poletje brez kopanja! Torej sta se zadnjič tudi dva med mnogimi zapodila k vodi. Prvi je bil oborožen s fotoaparatom, drugi pa z nekaterimi zaključki, ki jih je moč potegniti iz te razpredelnice:

					
Fantje	15.329	37.318	33.317	19.339	69.703
Dekleta	10.327	9.506	25.456	31.831	64.197
Skupaj	25.656	46.824	58.773	51.170	133.900

Kdo še ni videl kake cvetoče Anke, kako jo je na sipini učil plavati njen kavalir. Prišel je dan, ko je »znala plavati« že sama brez držeče zaščitnikove roke. In je zaplaval ljubko kot kak razigran mlad povodni konj: vse je škropilo okrog nje, z glavo visoko iz vode in odprtih ust je neusmiljeno — graciozno pretepala vodni element ter se pomikala naprej ped za pedjo, ped za pedjo. Potem se je upehala in je bila srečna. Toda le kaj bi k taki Anki rekli stari Grki? - Zatorej: najbolje plava tisti, ki zna kot dijak Peter ostati vrhu gladine tudi zvezanih rok in nog. (Lado Brinovec, ki ga vidimo »v akciji« na spodnji sliki, zna seveda še bolje!) Takoj za njima pa najbolje plava tisti, ki — sploh ne zna plavati! Zato je previden! In naposled: kdo plava najslabše? Tisti, ki se še vedno boji, da bi mu glava potonila, hkrati pa je prepričan, da bi lahko preplaval deročo Savo, če le ne bi bila tako hladna.

Da pa glava in tudi cel človek ne potone kar tako, če je v vodi res doma, pa je več kot dokazal dijak Peter. — Na četrti sliki vidimo, kako ga zvezanega mečejo v vodo. — Peter je globoko zajel zrak tik preden so ga vrgli v vodo, potem pa je počasi priplaval na gladino ter se več minut zibal na valovih v stilu »mrtvaka«. Nato je spretno osvobodil noge vezi ter kar pod vodo odplaval k bregu in zlezal na suho, ne da bi popil en sam gram vode.

K areči uspešno izpopolnjujejo vrzel, ki glede plavalne vzgoje zija v našem šolstvu, Plavalna zveza Slovenije in nekatere društva Partizan. »Samo v letu 1957 se je v 25 tečajih v 17 krajih Slovenije naučilo od 1882 prijavljenih plavati 1024 neplavalcev!« ugotavlja podpredsednik Plavalne zveze dr. Bronislav Skaberne. »Za naprej nameravamo plavalne šole razširiti tudi v vse tiste okraje, kjer obstajajo primerna kopališča ali bazeni, pa doslej takih šol še niso imeli. Razen tega bomo skušali — seveda če bodo to dopuščala sredstva — v vseh teh krajih organizirati po dva plavalna tečaja. Letos pričakujemo, da se bo v naše plavalne šole vpisalo okrog 3000 otrok.«

Kako so starši zadovoljni s to šolo, naj pove kar oče 7-letnega Iztoka: »Šole ni več in kje naj prebije dopoldneve naš Iztok, da ga ne bi preveč mikala cesta. Pa mi je šinila v glavo dobra misel: vpisal sem ga v plavalno šolo v Kozlezi. S plavanja pride vedno dobre volje, zdrave farbice in lačen kot volk. Navsezadnje pa bo znal še plavati... A tri tedne tečaja me stane samo 500 din, pa vsak dan dobe med to mokro šolo še malico po vrhu...«

Plavalni učitelj Miha Potočnik (na sliki ga vidimo, kako v zboru govori svojim učencem) pravi, da se je letos vpisalo v plavalne šole v Ljubljani toliko otrok, da so jih morali precej zavrniti. »Zaradi cenenosti naših šol — ena vadbeni ura na gojenca povprečno ne stane več kot 3 din — predvsem pa zaradi tega, ker se večina, okrog 80% otrok, nauči v treh tednih razmeroma dobro plavati in se tudi telesno okrepi, je zanimanje staršev pač upravičeno. Brez poštvalne pomoči Plavalne zveze Slovenije in pa Rdečega križa, ki nam je letos omogočil izdatne malice, pa bi marsikaj ne teklo tako gladko kot teče sedaj...«

REKORD v ameriški medicini so dosegla najnovejša zdravila, o katerih so povedali v poljudnoznanstvenem predavanju vsem poslušalcem radia: »Nova zdravila, ki zdaj prihajajo na trg, so tako močna, da jih smejo uživati samo zdravi ljudje, trdni kakor dren.«

*

JEAN REIGNER, že dokaj let vrl davkoplačevalec v Parizu, se je nedavno oženil. To dejstvo je krepko in odkrito zabeležil tudi na davčni prijavi. Davčni komisar mu je prijavo vrnil s pripombo: »Pogrešam podatke o premoženju vaše soproge«. Reigner je na kratko odvrnil: »Jaz tudi.«

*

SLABI KATOLIKI so uredniki obzornika »Neue Berliner Illustrierte«, ki izhaja v vzhodnem Berlinu. Nedavno so obravnavali oboroževanje Zahodne Nemčije z atomskim orožjem in zapisali: »In sedma zapoved pravi: ne ubijaj!« — Ne želimo dokazati, da smo boljši katoličani kakor vzhodni Berlinci, ampak — resnici na ljubo — »Ne ubijaj!« pravi Mojzesova peta zapoved, sedma pa: »Ne kradi!«

*

V **KOBLENZU** v Zahodni Nemčiji je zdaj peti sanitetni bataljon pete oklopne divizije. Ima seveda svoj grb, ki so ga odkrili, ko so zaprisegli nove rekrute. Na grbu je »stalin-grajska madona«. To je risba Marije z Jezusom, ki so jo Nemci v skrajni stiski izobešali kot plakat za božične praznike 1942 v stalinrajskem kotlu.

*

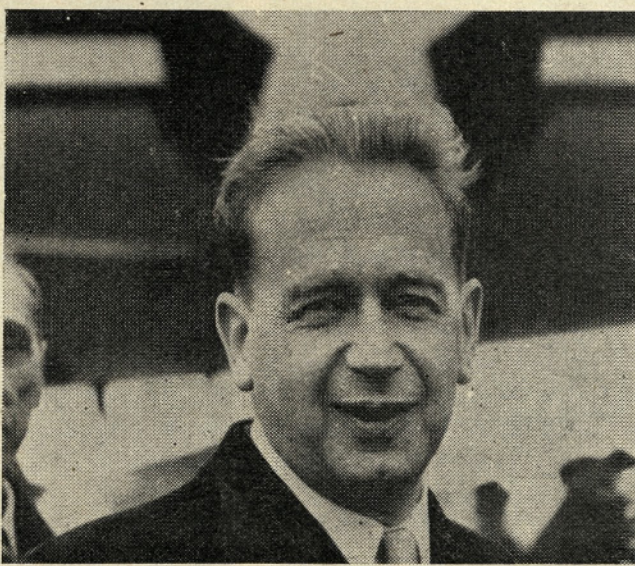
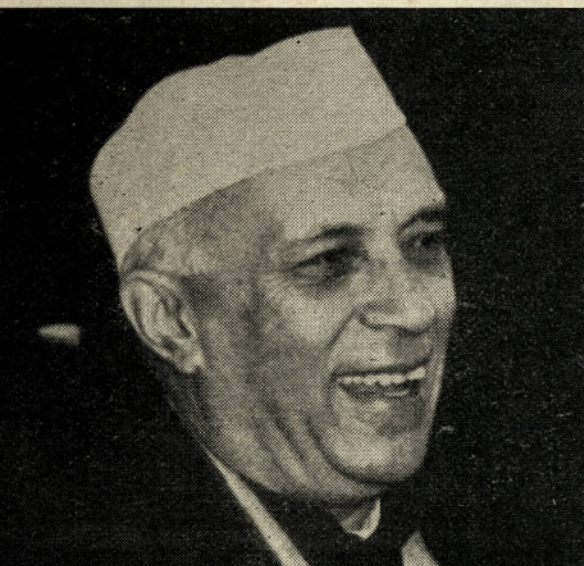
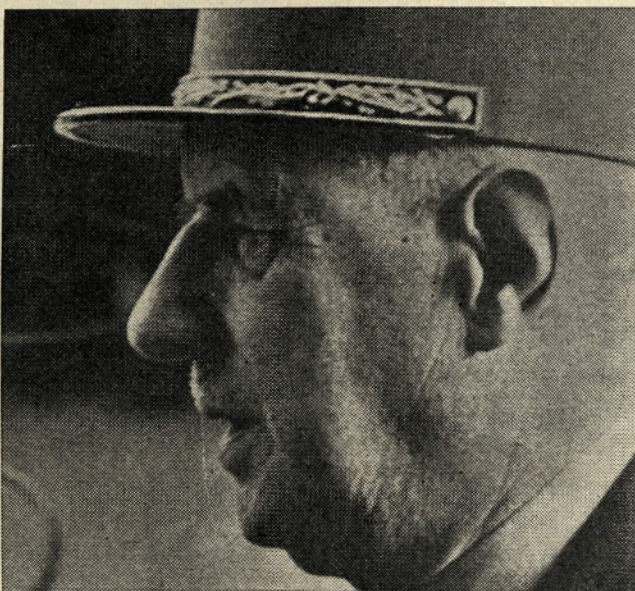
SVEDI so preračunali, da so bili dohodki svetovnega nogometnega prvenstva izdatni samo, kadar so prireditelji pravilno odmerili prostore za gledalce. Za vsakega gledalca je bilo na razpolago pol metra, a podjetni Svedi so za glavne prireditve skrajšali sedeže za 2 cm. In tako so vsakokrat, kadar so bile tribune polne, izbili 100.000 švedskih kron več. In to je v našem denarju okoli 10 milijonov din.

*

POLJUBLJANJE ROK še ne bo prišlo iz mode, ne le med gospodo, še manj med raznimi posvečenci. Zadnji čas je zaslovel kraj Maratta Alta v Italiji. Srečnej, ki mu katoličani dan na dan poljubljajo roko, je desetletni Gino Armadori. Verniki verjamejo, da se je Ginu in njegovi solgralki, desetletni Paoli Piazza, prikazala devica Marija kar sredi igre, pod milim nebom.

*

SOMERSET MAUGHAM, 84-letni angleški pisatelj, je svoj čas napisal sloveč roman, v katerem je orisal svoja klavna šolska leta v Canterburyju. Zdaj pa so ga povabili na ta zavod, ker so odprli nove laboratorije. K slovesnosti je bilo povabljenih še 640 študentov in pisatelj Maugham je spregovoril: »Izza mojih šolskih let se je marsikaj spremenilo. Spominjam se, da je bila tisti čas na vsem zavodu ena sama kopalnica in v nji sta stali dve kadi. Ne spominjam pa se, da bi jih bil kdajkoli kdo uporabljal.«

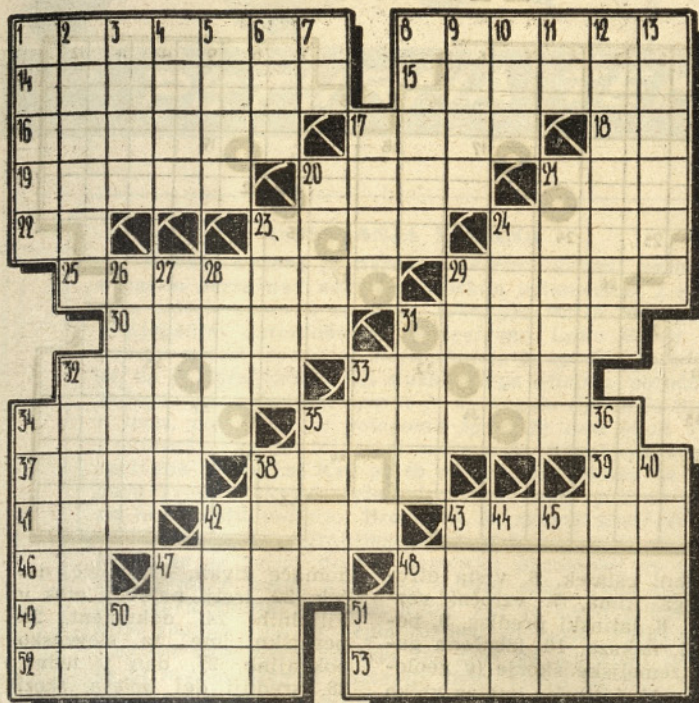

O sestanku na najvišji ravni, ki naj bi rešil vsaj najbolj pereče izmed svetovnih političnih problemov, je bilo zadnje leto mnogo napisanega in spregovorjenega. Kako pa tudi ne. Svetovno javno mnenje si je obetalo, da bo morda — ko je bilo vse drugo brez uspeha — sestanek na najvišji ravni omogočil vsaj omiljenje blaznega tekmovanja v oboroževanju, začetek gospodarskega sodelovanja in pomoč pri razvoju nerazvitih držav, začetek konca napetosti v kateri živi ves svet, ki si ni niti še opomogel od strahot druge svetovne vojne.

Vendar pa je predlog za sestanek na najvišji ravni zabredel v slepo ulico diplomatskih pogajanj in v neskončno korespondenco med velesilami. Iz teh ali onih razlogov se veliki niso hoteli sestati, češ, da sestanek ne bi imel pravega uspeha, ker da je zanj še prezgodaj.

Sedaj, ko je ves svet visel na robu svetovnega požara zaradi intervencije na Srednjem vzhodu, pa kaže, da bo vendarle prišlo do začetka sporazumevanja. Vsem je še v spominu, da so imeli ženevski razgovori dober učinek na svetovni položaj, kljub temu, da veliki niso sklenili mnogo, ali pa sploh nič. Škoda, da je morala na takšno konferenco vplivati tako huda svetovna kriza, toda ne glede na namene, ki jih skriva ta ali ona država, ki pojde v New York, bo svet vendarle spremljal sestanek z velikimi pričakovanji.

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. mesto v Uzbeki SSR, 8. samo po sebi razvidno načelo, 14. najsvetlejša zvezda v Skorpionu, 15. prostor za ptice, 16. narodno moško ime, 17. vrh v Karavankah, 18. dva soglasnika, 19. predelovalec mleka, 20. Zemlja, 21. tla, 22. ameriška kratica za »vse v redu«, 23. poškodba, napaka, 24. del stanovanja, 25. hud strup, 29. močan človek, 30. iz okroglih zrn sestavljen kamen, 31. francoski filmski režiser (René), 32. muslimanska sveta knjiga, 33. ljubkovalno moško ime, 34. največja reka v Siamu, 35. poletni športnik, 37. pristaš židovske verske sekte, 38. žensko ime, 39. znižana glasbena nota, 41. pisatelj napetih pustolovskih romanov, 42. pripadnik narodnostne skupine ob Vzhodnem morju, 43. tovor, 46. oznaka za neznanca, 47. velika jadranska luka, 48. oficijalen, 49. del voza, 51. sedanji čas, 52. pi-jaka bogov na Olimpu, 53. mesto pri Milanu, znano po zmagi Francozov nad Avstriji.

Navpično: 1. italijanski renesančni pesnik (»Osvobojeni Jeruzalem«), 2. začetek evropske kulture, 3. štrcelj, parobek, 4. kajenje, 5. državna blagajna, 6. reka v Angliji, 7. avtomobilska značka Trsta, 8. igralec, 9. tkanina za podlogo in delovne halje, 10. kurir, 11. začetnici avtorja utopije »4000«, 12. mesec v letu, 13. pooblastilo, 17. ženin ali možev brat, 20. zarja, 21. regali, 23. mesto, ki je bilo v srednjem veku središče hrvaškega političnega in kulturnega življenja, 24. francoska pisateljica v času Napoleona, 26. ameriški filmski komik (Mickey), 27. narodno moško ime, 28. staro kraljestvo v Mezopotamiji, 29. sinjska viteška igra, 31. krpa, 32. obžalovanje, 33. izletniška gora nad Kranjem, 34. bajeslovni knez Etiopije, ki ga je ubil

ona, 26. ameriški filmski komik (Mickey), 27. narodno moško ime, 28. staro kraljestvo v Mezopotamiji, 29. sinjska viteška igra, 31. krpa, 32. obžalovanje, 33. izletniška gora nad Kranjem, 34. bajeslovni knez Etiopije, ki ga je ubil

Ahil, 35. čaščenje, 36. gradbeni material, 38. predsednik ZAR, 40. mesto v Bački ob Tisi, 42. udarec z nogo, 43. obala, 44. praske, 45. števniki, 47. tuje moško ime, 48. časomer, 50. začetnici poljskega astronoma, 51. angleška kratica za »popoldne«.

(nik)

SPREMINJEVALNICA

P R S T

— — — —

— — — —

— — — —

R O K A

Spremeni PRST v ROKA tako, da vedno spremeniš v prejšnji besedi po eno črko in pri tem dobiš znane nove samostalnice.

(jos)

— Dobro glej na vse strani, Hektor. Sva na ozemlju lovcev na človeške glave.

Detektivski oreh

V ATELJEJU

Narednik Ruprecht je pobral s tal v ateljeju slikarja Marka Baronijskega stekleničko, jo odmašil, previdno povohal vsebino in jo podal kriminologu Skalarju.

Skalar jo je vzel nekako odsotno in neprestano strmel v truplo devetnajstletne Eve Mrakove, slikarjevega modela, ki je ležalo na tleh. Ustnice je imela krčevito stisnjene. Obležena je bila v elegantno dnevno obleko. Vsa skržena je ležala na boku. Desno koleno je imela skoraj pod brado in iz stisnjene desne pesti ji je swareče molel kazalec. Poleg nje je ležala torbica z običajno drobnjarijo — le rdečila za ustnice ni bilo v njej, čeprav je imela škrlatno obarvano.

Kriminolog je povohal stekleničko in takoj ugotovil, da je bil v njej eden najmočnejših in najhitreje delujočih strupov.

»V trenutku je bila mrtva,« je dejal in naprej preiskoval njeno torbico. »Kako se je vse skupaj zgodilo, Baroni?«

Mladi umetnik čedne zunanjosti, a ciničnega vedenja, je

otresel pepel s cigarete in začel:

»Za danes popoldne sem povabil sem v atelje nekaj prijateljev. Prišla je tudi Eva, čeprav je nisem povabil. Ze dalj časa mi je pozirala, toda bil že sit njenih neprestanih čustvenih izbruhov. Vsi povabljeni so okrog osmih odšli, le Eve se nisem mogel znebiti. Spet je začela z običajnimi očitki, jaz pa sem ji naravnost povedal, da je ne mislim poročiti.«

»Nenadoma je izvlekla iz torbice tole stekleničko in izpila strup, prej ko sem jo mogel zagrabit. Padla je, kot bi jo ustrelil. Jaz...«

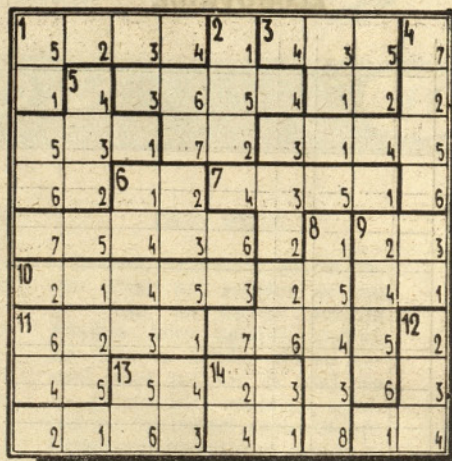
»Ali ste kaj delali z njeno torbico?«

»Ne, ničesar se nisem dotaknil. Bilo je jasno, da je mrtva.«

Skalar je sunkoma zaprl Evino torbico in se obrnil k naredniku: »Spravite tega hladnokrvnega morilca, kamor sodi!« mu je ukazal.

Kakšen dokaz je imel za trditev, da je Baroni umoril Evo Mrak? (Rešitev bo objavljena prihodnjič.)

NAGRADNI MOZAIK

Besede, ki jih zahtevajo spodnji opisi, je treba vpisati v debeleje obrobljene dele lika, označene po vrsti s številko v levem gornjem kotu, in sicer tako, da črke vsake besede vpisujete v vrstnem redu, ki ga kažejo manjše številke v desnem spodnjem kotu polja. Ob pravilni rešitvi dajo vse črke v liku, brane po vrstah vodoravno, misel nemškega pisatelja Mundeja.

1. hrastov plod, 2. sprememba bivališča, 3. ustvarjena reč, 4. največje mesto v severnem Banatu, 5. okusne morske ribe, 6. zviti šopi prediva, 7. ameriški tenorist italijanskega rodu (Mario), 8. izid, 9. tenak, prozoren, v slojih lomljiv mineral, odporen proti vročini in elektriki, 10. kraj pri Krškem s tovarno rotopapirja, 11. vstavek, 12. žensko ime, 13. v oporoki zapuščeno darilo, 14. kratica nekdanje jugoslovanske komunistične mladinske organizacije.

(jos)

V 30. in 31. številki bosta objavljeni dve manj običajni uganki, ki sestavljata naš petnajsti nagradni razpis. Današnji mozaik je prva nagradna uganka. V rešitvi navedite posamezne besede in končno misel.

Med reševalce s pravilnimi rešitvami bo žreb razdelil nagrade v skupni vrednosti 15.000 dinarjev:

1. nagrada: 4000 din,

2. nagrada: 2000 din,

3. nagrada: 1000 din,

4. do 7. nagrada: po 600 din,

8. do 11. nagrada: po 500 din,

12. do 20. nagrada: po 400 din.

Rešitve boste obenem s pripadajočimi kuponi poslali do roka, ki bo objavljen v prihodnji številki.

— Oprostite, gospodična, ali je to mesto prosto?

Krik v noči

PETURNA TEKMA S ČASOM

11

DOSEDANJA VSEBINA

Nekega večera je duševno neuravnovešeni neznanec v parku Serra nad nekim ameriškim vele mestom z udarcem pištole omamil mladega Johnnija Rafta in odpeljal z njegovim avtomobilom onesveščeno Lano Baley. Na policiji počasi izvedo od Rafta, kaj se je zgodilo, in izkaže se, da je ugrabljenka hči službujočega oficirja, poročnika Baley. Ves policijski aparat je na nogah. Sprva še tipajo v temi, potem pa se polagoma zgoščuje sum okoli Vala Braddocka, ki je bil pred meseci že kaznovan zaradi spolnega prekrška. Ker ga to noč ni bilo domov, je njegova žena v skrbeh telefonirala znanemu psihiatru, ta pa je obvestil policijo. Braddock, ki se mu prvič ni posrečilo spraviti ugrabljenega dekleta v neki zakotni hotel, se je peljal domov zamenjat avtomobil in se je spet vrnil v hotel, kjer ima najeto sobo. Toda tudi to pot mora kmalu zapustiti hotel, ker je Lana v borbi z njim razbila šipo in vrgla torbico na cesto. Policija ga medtem išče doma in izve od žene za weekend hišico, ki bi mu jo utegnil odstopiti stric. Tedaj pa javi mornariška policija, da so našli na cesti Lanino torbico.

»Kdaj pa je odšel?« ga je prekinil Baley.

»Saj prav to sem vam hotel povedati. Sploh ni ostal tu. Ne, niti ključa ni vzel. Samo steklenico vina mi je kupil, nato pa je odšel.«

»Ali je bil kdo z njim?«

»Ne, kaj pa je napravil, ali bi mi povedali?«

Nihče mu ni odgovoril. Baley je potegnil Rileyja malo vstran.

»Kaj pa ti praviš?«

»Je še prežgodaj, da bi kaj rekel. Kdo pa ima torbico?«

Eden izmed obeh mornariških policajev je stopil naprej. »Tule je.«

Baley je vzel torbico in jo gledal. »Hvala,« je zamrmral. V rokah je držal torbico svoje hčerke. Vzela jo je bila s seboj na sestanek s fantom. Na nedolžen dogovor, ki se je tako hudo končal. Vgriznil se je v ustnico. »Hvala,« je rekel še enkrat in stopil proti dvigalu. »Pojdiva gor, Pat.«

Riley je pravkar dajal navodila ostalim policajem: pregledati sobo za sobo; nihče ne ve, morda je še kje v hiši. Takoj, ko pridejo drugi avtomobili, blokirati ulico. Obrnil se je k obema mornariškema policajema. »Ali bi nam lahko pomagala, fanta?«

Mornarja sta se spogledala in podoficir je spregovoril: »Saj tako nimam nič boljšega na programu.«

Riley je šel z Baleyem v dvigalo in odpeljala sta se v tretje nadstropje. Vrata sobe

št. 119 so bila odprta in luč je osvetljevala hodnik. V sobi sta bila še dva policaja. Baley jima je rekel, naj nadaljujeta z delom, on in Riley pa sta s stopila na sredo sobe in pogledala naokrog.

»Kaže, da sta se borila,« je obotavljajoče se rekel Riley. Pokazal je na razmetano posteljo, prevrnjeno nočno omarico in na razbito okno. »Toda videti ni nobenih krvavih madežev.«

»Kaj pa je tisto na okni- cah?« je vprašal Baley.

»Amoniak,« mu je odgovoril eden od obeh policajev. »Nekdo je razbil steklenico amoniaka na oknu. Noro, kaj?«

»Da,« je zamrmral Baley. To je bila lahka razlaga za vse skupaj, pa tudi za samega Braddocka. Stopil je v kot in z nogo premaknil kup revij, ki so ležale na tleh.

Riley je odpiral predale v omari. »Pridi sem, Carl,« je rekel. V zgornjem predalu je bil močan vojaški daljnogled. »To je prav tipično. Ali si ga lahko predstavljaš, kako sedi pri oknu in opazuje stanovanja na nasprotni strani ulice?«

»Precej stvari si lahko predstavljam,« je odgovoril Baley. Iz ostalih predalov je Riley potegnil vrsto drobnjarij, med temi zavojček pletilnih igel, nekakšen kavelj, klešče, nož in več železnih obročkov. Baleyu je prihajalo slabo.

»Nič od tega ni bilo rabljenega. Vsaj nočjo ne. Toda ko

ga bomo našli, stavim, da bomo našli na njem sledi mučenja, je rekel Riley. Vrgel je vse skupaj na vrh omare in rekel ostalim policajem: »Lahko greste! Prihaja drug oddelek, ki bo vse skupaj prevzel. Preiščite sobe na obeh straneh in vprašajte, če je kdo kaj slišal.«

Ko sta policaja odhajala iz sobe, je Baley vprašujoče pogledal Rileyja. »No, kaj praviš, Pat?«

»Meni se zdi, da je bilo takole,« Braddock je bil tu, o tem ni dvoma, s tvojo hčerko, toda ne ob enih, ampak kasneje, ko je tisti pijanec varno spal skupaj s steklenico, ki mu jo je kupil. Nato ga je pa nekaj prestrašilo in je ušel.«

»Nisem tega mislil. Ali mi- sliš, da je Lana še živa?«

»No, jasno je, da Braddock sam ni vrgel torbice skozi okno.« Riley je potisnil pesti v žepe. »Nekaj mi je prišlo na misel, kar ne smemo pozabiti, Carl. Braddock je precej tvegal, da je prinesel tvojo hčer sem, ko bi bil lahko uporabil kar avtomobil ali pa kak skrit kot v parku. To pomeni, da hoče Braddock imeti dobro skrivališče, nekaj z zidovi, streho in posteljo. Čuti potrebo po nečem, kar je podobno sobi in hiši. Od tu ga je nekaj pregnalo, toda zelo verjetno je, da si bo poiskal drug podoban kraj.«

»V mislih imaš hišico njegovega strica? Tam so naši ljudje.«

»Morda pa ne bo šel tako daleč. Tu v mestu je še vrsta drugih hotelov. Stavimo vse, kar moremo in obvestimo vse kraje, ki pridejo v poštev, naj pazi na človeka, ki se registrira s kakršnim koli imenom z začetnicami H. L.«

»Prav. Toda kje je, še vedno ne vemo. Se to ne, s katerim avtomobilom se vozi.«

»Vsaj to vemo, da ga je strah in da beži. Človek, ki ga je strah, pa nima več upanja, da bi uspel.« Riley je videl, kako ga je Baley hladno pogledal. Prestrašeni ljudje včasih tudi morijo. »Vsaj to je nekaj, da Braddock ni vzel vsega tistega s seboj.« Pokazal je proti omari.

»Da,« je zamrmral Baley. »Toda pištolo ima še vedno pri sebi.«

ČAS: 04,20

Luther Braddock je bil jezen. Prav nič smešno se mu ni zdelo, da ga je policija zbudila tako zgodaj zjutraj. Že tako ni nikdar dobro zaspal pred jutrom in zdaj, ko so ga zbudili, verjetno sploh več ne bo mogel zatisniti oči. Sedeminpetdesetletni samec ni več tako prožen.

V dobro voljo ga tudi ni spravilo, ko je zvedel, zakaj so ga obiskali. Torej je tista baraba spet nekaj zagrešila!

»Ne, seveda ga ni tu,« je jezno povedal policiji. »Kaj pa mislite, da bi delal tu?«

Samo poizvedovanje. Ali bi mu bilo vseeno, če bi si ogledali hišo?

No, kar naj — toda, kaj je storil Val?

Policaja nista vedela, toda neko dekle je bilo ugrabljeno v parku Serra okrog polnoči in bilo je več znakov, ki so kazali na Braddocka...

Luthera Braddocka je prevzela jeza. To je torej bilo. Val se je vrnil na stare poti. Ni mogel pustiti žensk pri miru. Vedno je imel sitnosti s tem. Kako sploh more biti takšen? Luther Braddock ni bil nikdar poročen. Nikdar si ni niti želel, da bi se poročil in zadnja leta se sploh ni spominjal, da bi sploh kdaj potreboval žensko.

»Baraba!« je glasno rekel. »Prekleta baraba!«

»Da,« je pristavil eden izmed obeh policajev. V hiši nista bila našla ničesar. »Mogoče vam bo vaš nečak telefoniral ali pa stopil v stik z vami.«

»Samo poskusi naj,« se je načeperil Luther. »Ko bi vsaj.« »No, če bo to storil, bi bilo zelo dobro, če bi nam sporočili. Naša telefonska številka je na prvi strani imenika. Ali se lahko zanesemo, da nas boste poklicali?«

»Seveda se lahko.« Braddock je odprl omaro pri glavnih vratih in vzel iz nje elegantno lovsko puško. »Še nekaj boljšega bom storil, gospodje. Sam bom opravil z njim. To je družinska zadeva.«

Policaja sta se nasmehnila in eden od njiju mu je obzirno vzel puško iz rok. »Zdi se mi, da bo bolje, če jo mi spravimo za nočjo, gospod Braddock. Če že mora priti do streljanja, bomo to raje

V zgornjem predalu je bil močan vojaški daljnogled.

opravili mi,« je rekel in mu napisal potrdilo za puško.

Luther se je uprl: »Toda, to je družinska zadeva...«

»Za nas tudi,« je rekel policaj. Ko sta odšla, sta vzela puško s seboj.

Da bi jih hudič vzel, si je mislil Luther. Val je moj nečak. Sin mojega brata. In kot glavar družine sem jaz tisti, ki bi moral urediti te stvari. Policija je imela priložnost zadnjikrat, pa niso prav nič napravili. Poslali so Vala k nekemu sleparskemu zdravniku, kot da bi potreboval kaj drugega kot dobro in preizkušeno kazen. Potrebno bi bilo več discipline. Sploh imajo ljudje danes premalo discipline in poglejte, kaj nastane iz tega.

Ker ni imel več puške, je Luther Braddock odšel v kuhinjo in si izbral oster kuhinjski nož. Nato se je usedel v naslanjač v dnevni sobi, tako da je gledal proti glavnim vratom. V redu, si je mislil, sedaj naj le pride. Val si je zaslužil kazen in Luther je prav rad počakal.

CAS: 04,25

Če bi vsaj mogel kaj pomagati, si je mislil Johnny Raft. Sedeti in čakati — ali pa za spremembo stati in čakati — mu je počasi uničevalo živce. Najhuje pa je bilo to, da ni bil na tekočem; še več, niti od daleč ni vedel toliko kot policija. Največ, kar se mu je posrečilo, je bilo to, da je dobil posamezne delce podatkov, stavek tu, stavek tam in morda kakšno hitro razlago, ki mu jo je kdo vrgel, ko je hitel mimo njega. To je bilo vse, kar je dobil...

Lanino torbico so našli na ulici Fathom. Toliko je bil slišal. Vedel je tudi, da je Lanin oče odhitel pogledat, kaj se je zgodilo. To je videl. Toda to je bilo tudi vse. Malo je manjkalo, pa bi bil poročnika Baley prosil, če gre lahko z njim. Pa si je premislil, ker se je upravičeno bal, da mu bo prošnjo odrekel. Ko je zbral dovolj poguma, jih že ni bilo več. Baley in Riley sta se odpeljala, Johnny pa je ostal na poveljstvu, kjer je čakal in premišljeval.

Niti tega ni vedel, ali ni morda človek, ki je našel Lanino torbico, našel tudi Laninega trupla. To strašno misel je premagal. Če bi našli Lano, bi to zvedel. Ni mu bilo jasno, kako bi to zvedel, toda kljub temu je bil o tem prepričan. V drugih okoliščinah bi se smejal misli o intuiciji, toda v tem primeru ne. Ljubezen, pravijo, si kroji svoja pravila.

Ko je tako hodil sem in tja, je prišel do glavnega vhoda, ki je peljal na prostor, kjer so parkirali uradni avtomobili, še naprej pa je bila glavna mestna ulica. Na prostoru za parkiranje je bilo nekaj policijskih avtomobilov, črnih chryslerjev, podobnih tistemu, v kateremu se je bil odpeljal Baley, sicer pa ni bilo nikogar. Ulica je bila popolnoma zapuščena.

Vsi spijo, si je mislil Johnny. Kmalu se bodo začeli zbirati in sploh se ne bodo zavedali, kako dolga je bila noč.

Ko je pogledal po ulici, je videl, da se približuje avtomobil. Ni bil policijski avtomobil in opazoval ga je brezbrizno ter po malem premišljeval, ali je šofer človek, ki zgodaj vstaja, ali človek, ki

gre šele spat. Ford, je spoznal, dvobarven, zelo podoben njegovemu...

»Kristus!« je zavpil. »Saj je moj!«

Ni bilo nobenega dvoma. Spoznal je poškodovani blatnik, ročno lučko, ki jo je bil namestil sam, opazil je celo značko na zadnjem oknu. Pred njegovimi očmi je bil njegov lastni avtomobil, ki je bil ukraden pred štirimi urami. Avtomobil je peljal mimo.

»Hej!« je zavpil Johnny. »Hej! Stoj! Pridi sem!«

Pri volanu je sedel neki moški, ki ga Johnny na to razdaljo in v temi ni mogel spoznati. Ozrl se je, ko je Johnny zavpil, ubogal pa ni. Namesto tega je zavil okoli prvega vogala in avtomobil mu je izginil izpred oči.

Začel je teči za njim, nato pa se je streznil, se obrnil in oddijval na policijsko poveljstvo.

Zaletel se je v vodnika Hansena, ko je le-ta prihajal iz pisarne. »Hitro, pravkar sem ga videl. Moj avtomobil — peljal se je tu mimo — moramo ga ujeti!«

Hansen ga je pogledal izpod čela, kot bi se mu zdelo, da je mladenič ponorel. »Pomirite se, Johnny.«

Raft je zajel sapo in povedal določneje: »Prav nič mi ni. Stal sem pred glavnim vhodom in sem videl avtomobil, ki se je približal. Moj Ford je bil. Ne vem, kaj je delal tu, niti kdo ga je vozil, toda ko sem zavpil, jo je z vso naglico pobrisal.«

Tokrat je Hansen verjel. Zgrabil je Johnnija za komolec: »Kakšna sreča, če se nisi zmotil! Pojdiva.« Odvlekel je Johnnija v prometno pisarno. »Vance, pusti vse drugo. Raft je pravkar videl svoj avtomobil, ki je šel tu mimo. V katero smer pa je šel?«

»Tja,« je rekel Raft in pokazal z roko.

»Na sever,« je uganil Hawkins in skočil k zemljevidu. Zemljevid je bil posejan z barvastimi bučikami, s katerimi je Hawkins naznačil, kje so policijske blokade. Nekaj časa je gledal v zemljevid, nato pa zavpil v radijsko centralo: »Gerta! Sporoči po vseh vodih. Avtomobila 31 in 32 naj pazita, ker pelje Ford proti njima. Opozorite vse motorizirane policiste, naj ga prestrežejo na križišču Balboe in Pete avenije, Garfielda in Četrte avenije ali pa v Messi. Ste razumeli?«

»Razumela,« je odgovorila. Slišali so jo, ko je ponavljala navodila v mikrofon.

Hansen in Raft sta stopila k Hawkinsu in Hansen je vprašal za oba: »Kaj meniš, Vance?«

»Dobili ga bomo. Napravil je napako, ko se je obrnil na sever?« Hawkins se je začel razmišljati in udaril Rafta po hrb-

tu: »Tvoj avtomobil ima verjetno kri poštnega goloba. Nazaj proti parku se vrača.«

CAS: 04,30

Lopez je ustavil avtomobil in rekel: »Tole bo kar dobro. Ravno prav daleč sva od ovinka, da se bo imel čas ustaviti; preblizu pa tudi ni sva, da bi nas prežgodaj zagledal.«

»Če bo sploh prišel sem,« je zagodrnjal Mahoney. Pobral je mikrofona in rekel vanj: »Avtomobil št. 31 kliče centralo.«

»Tukaj centrala. Poročajte!« »Čakamo na križišču. Imate nova navodila?«

»Trenutek.« Nastal je premor, nato pa sta zaslišala Hawkinsov glas: »Mahoney, zdi se mi, da sta na pravem kraju. Nobenega dvoma ni, da je Ford usmerjen proti parku. To pomeni, da bo moral iti po vajini poti.«

»Stopil bom ven in si ogledal položaj,« je rekel Lopez. Odprl je vrata in stopil ven. Avtomobil je stal tik za ovinkom in je skoraj zapiral cesto. Na eni strani je bilo še za kaka dva metra prostora, toda gosti grmovje ob cesti bi verjetno preprečilo prehod vsakemu, razen morda najboljšim šoferjem.

Lopez je stopil do ovinka. Nič ni bilo videti na cesti. Obrnil se je nazaj k avtomobilu. Mahoney je še vedno govoril s poveljstvom ali pa vsaj poslušal radio. Lopez se je namuznil. Mahoney se je zavalil na sprednji sedež, kot bi imel nič koliko časa. Saj morda ga je tudi imel. Prav mogoče je bilo, da bodo Forda ustavili, še preden pride do njiju, ali pa bo zapeljal kam drugam. Nobenega smisla ni imelo, da bi se človek razburjal, dokler...

Lopez je obrnil glavo in poslušal. Spet je zaslišal. Po cesti je prihajal iz mesta avtomobil. Vozil je hitro, sodeč po brnenju motorja. To je bil on!

Potegnil je revolver iz tulca in stekel proti Mahoneyu. Mahoney je zamahnil z roko, obesil mikrofona nazaj in prižgal rdečo policijsko luč na strehi avtomobila. Še vedno je kazalo, da se mu nikamor ne mudi.

»Potegni pištolo!« mu je zavpil Lopez. »Ali hočeš, da bi se sam jaz zabaval?«

Videl je luči, ki so prihajale po ovinku in slišal cvilenje koles. Lopez se je postavil pred policijski avtomobil in gledal proti prihajajočemu avtomobilu. Bil je pripravljen ostati na mestu, odskočiti ali pa streljati, kar koli bi pač bilo potrebno.

Kje pa je bil Mahoney? Lopez si ni upal pogledati, ker je Ford divjal proti njemu. Pritulil je po cesti in re-

flektorji so ga slepili. Lopez je zamahnil z rokami in zavpil, naj se ustavi.

Ford ni niti zmanjšal hitrosti. Z največjo brzino je odpeljal naravnost proti policijskemu avtomobilu. Lopez je skočil s ceste in ko je to storil, je videl, da je Ford zavil na levo proti razmaku med policijskim avtomobilom in grmovjem. Poleg tega je opazil še nekaj.

Videl je, da je Mahoney ujet, ker je stopil iz avtomobila na napačni strani. »Pazi!« je zakričal Lopez. »Zaleteti se namerava.«

Opozorilo je bilo prepozno. Ford je skoraj na dveh kolesih zdrsnil skozi razmak, toda ne ves. Z enim blatnikom je pokosil grmovje, drugi blatnik pa je udaril Mahoneya. Ni ga zadel naravnost, ampak ga je samo oplazil. Toda hitrost Forda je vrgla policaja vsaj kakih dvajset metrov daleč. Mahoney je zdrsnil po cesti kot punčka iz cunj po sveže zloščenen parketu, se ustavil na robu ceste in obležal.

Lopez se je dvignil na kolena in izpriznil svoj revolver v bežeči avtomobil. Ustrelil je šestkrat, kolikor hitro je mogel, toda brez učinka. Ford je izginil za ovinkom.

Lopez je stekel za njim, toda samo do svojega tovariša.

CAS: 04,35

Poročnik Baley je sledil lovu na Forda na dva načina: osebno v svojem avtomobilu in tako, da je poslušal policijska poročila. Niti enkrat ni bil tako blizu, da bi se lahko lotil lova sam. Toda po radijskem aparatu je vsaj lahko sledil lovu. Z vodnikom Rileyem se je ravno vračal na poveljstvo, ko je slišal prvi poziv. Ukazal je Rileyu, naj odpelje proti severu za for-

dom. Toda Ford je bil že mnogo predaleč in Baley ni videl niti njegovih zadnjih luči.

Kljub temu sta z Rileyem nadaljevala pot v isto smer in sledila lovu s trpkim zadovoljstvom, ki pa se je spremenilo v jezo, ko sta slišala poročilo avtomobila št. 31. Ford si je izsilil pot in pustil za seboj hudo ranjenega Mahoneya. Lopez je poročal, da pelje svojega tovariša v bolnišnico.

»Se en uspeh za Vala Braddocka,« je zamrmral Baley. »Mahoney je bil dober policaj.«

»Saj ne vemo, če je Braddock v Fordu,« ga je opozoril Riley. »Prav vseeno je. Braddock je kriv.«

Ceprav je ubežnemu avtomobilu uspelo priti mimo prve bloкаде, pa lov še daleč ni bil končan. Okrog njega se je pletla nevidna mreža, ki jo je na poveljstvu Hawkins vedno bolj zoževal.

Ford je odpeljal iz parka in se obrnil na zahod.

»Sedaj ga imamo,« je rekel Baley Rileyu. »V tisti smeri razen morja ni ničesar. Moral se bo ustaviti.«

»Glede na srečo, ki jo je imel doslej, bom to verjel šele takrat, ko ga bom videl.«

»Kar počakaj! Samo nekaj minut bo trajalo.«

Vmešal se je razburjen glas po radijskem zvočniku. »Avtomobil št. 32 kliče centralo. Zagledali smo Forda, ki pelje na zahod po cesti Selvage s hitrostjo 120 km na uro. Zasedujemo ga. Prosimo za navodila.«

»Avtomobil št. 32, nadaljujte z zasledovanjem.« Nato je nastal kratek premor, potem pa je Gerta, ki je očitno dobila navodila od Hawkinsa, začela dajati navodila vsem enotam v okolici, da bi ubežnemu avtomobilu zaprli pot.

»Številka 32 kliče centralo. Ford je zavil na cesto Celini proti severozahodu. Predlagam, da ga blokirate na Cereh.«

»To je verjetno Root,« je rekel Riley. »Siten položaj za novince.«

»Nathan je pri volanu. Ta bo že poskrbel, da bo vse v redu.« Baley je sedel na robu sedeža in buljil naprej, čeprav ni bilo nobenega upanja, da bi zagledala Forda. »Ford pelje naravnost v past. Ko pride do Cere, ga bomo zlahka ujeli.«

Riley je prikimal in napeto sta poslušala poročila o lovu. Ford se ni hotel vdati. Niti ni kazal znakov, da bo zmanjšal hitrost. Nadaljeval je vožnjo naravnost proti morju. Kraj, po katerem je peljal, je bil skalnat rt, ki je tvoril naravni valobran za mestni zaliv. Na njem ni bilo skoraj nobene hiše in čezenj so peljale samo tri ceste, ki so se vse enako končale: tik pred morjem. Na skrajni točki rta se je cesta končala z ograjo, naprej pa so skale strmo padale proti morju, ponekod tudi sto metrov globoko.

V to slepo ulico je divjal ukradeni avtomobil.

»Avtomobil št. 32 kliče centralo.«

»Root poroča,« je zamrmral Baley.

Ford se je dokončno usmeril proti skalam. Nič ne kaže, da bi se nameraval ustaviti. Približujeva se mu. Sedaj sva... Nenadoma je umolknil, nato pa vzkliknil. »Kristus!« je zavpil s čisto neuradnim glasom. »Saj se splòh ne misli ustaviti!«

»Kako pa to?« je zamrmral Riley. Baley pa je stisnil pesti.

»Čez nekaj časa se je spet oglasil mladi policaj. »Številka 32 poroča centrali. Lov je končan. Ford je zletel čez skale v ocean.«

CAS: 04,45

Na rtu je bilo polno ljudi, ko sta tja prispela Baley in Riley. Avtomobil se je ustavil za tremi policijskimi avtomobili in dvema motocikloma. Parkirani so bili tik ob leseni ograji, tako da se skoraj ni videlo, kje jo je Ford podrl, ko je padel čez skale.

Dva policijska avtomobila sta bila postavljena tako, da sta s svojimi ročnimi žarometi svetila v globino. Baley je odhitel k robu in pogledal. Morje je bilo kakih dvajset metrov pod njimi. Kadar so se valovi umaknili, je Baley mogel videti štiri kolesa, ki so štrlela v zrak kot šape psa, ki leži na hrbtu. Vsak prihajajoči val jih je pokril.

Baley je tako močno stisnil pesti, da so mu skoraj otrpnile. Ali je bila v tem razbitem avtomobilu tudi njegova hči? Razum mu je govoril, da ne, da sta bila avtomobila zamenjana, kot se mu je zdelo že prej. Toda razum je bil kaj slab tovariš v slepeči luči obeh žarometov.

Spodaj na skalah se je več policistov, zavarovanih z vr-

mi, trudilo, da bi prišli do avtomobila, kadar ni bil pod vodo. Baley je kar zastokal, kako so počasni in je napravil korak proti morju.

Riley ga je zadržal. »Počakaj, Carl,« mu je svetoval. »Bolje bo, če ostaneš tu. Tam se boš ves zmočil.«

»Toda moram videti, kaj je.«

»Saj bomo vsi takoj zvedeli, kaj je.«

»Res je,« je rekel Nathan. »Root je tam doli. Včasih je bil poklicni plavač.«

Medtem ko je govoril, je visok mlad moški v samih spodnjih hlačah skočil v vodo. Valovi so ga pokrili, toda kaj kmalu se je prikazala njegova glava. Z roko je dal znamenje, naj mu vržejo vrv. Ko so mu jo vrgli, jo je od vlekel pod vodo. Dvakrat je prišel na površje po zrak in se takoj vrnil pod vodo. Vsakokrat, ko se je njegova glava pokazala, je Baley od strahu začelo biti srce. Ko pa je prišel Root tretjič na površje, ni bil več sam.

Na vrv je bilo privezano truplo moškega, oblečenega v temno obleko. Z obrazom navzdol je plaval po nemirni vodi.

Policaji na kopnem so ga potegnili na suho. Root jim je sledil, pri čemer niti ni bil zasopel, kot da bi se vsak dan hodil kopat v razburkano in hladno morje.

Eden izmed policajev je na hitro pregledal mrtliča, napravil z dlanmi trobento in zavpil Baley: »Ni Braddock!«

Baley se je oddahnil. »Ali je še kdo v avtomobilu?« je zavpil. Root je odkimal z glavo. Hvala bogu, je pomislil. Se bomo morda rešili Lano.

Eden izmed policajev je plezal po skalah navzgor. S seboj je imel listnico mrtveca. Baley mu je stopil nasproti. »Sofer je bil Sam Crawley. Ali ga poznaš?« je vprašal Riley.

»Ne; počakaj, ali ni to tisti, ki ga je iskala mornariška policija? Dezerter ali nekaj podobnega?«

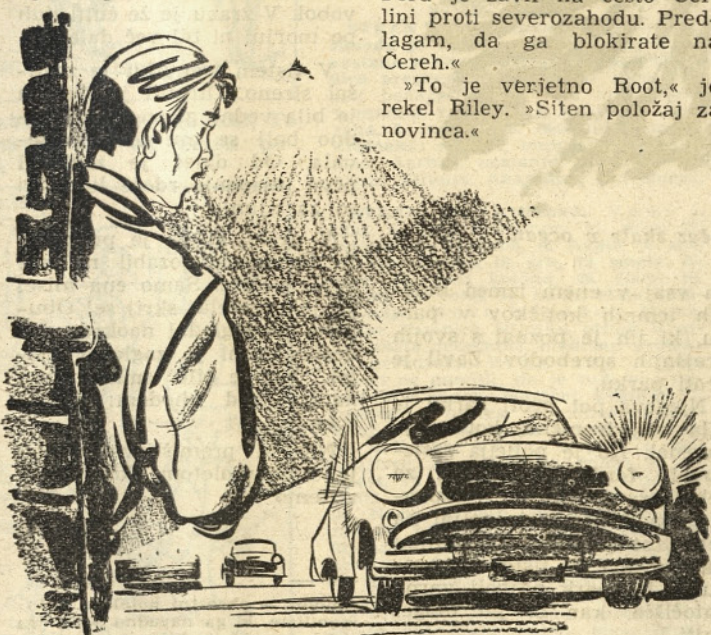
»To bi se ujemalo,« je rekel Baley. »Prav smo imeli, da smo domnevali, da sta bila avtomobila zamenjana. Braddock je očitno pustil ključje v Fordu, ko je izstopil iz njega blizu svojega doma. Tale Crawley je prišel mimo, verjetno pijan, in je pograbil priložnost za majhen izlet. Se sanjalo se mu ni, da išče-mo avtomobil.«

»Sedaj tudi tega zvedel ne bo.«

Takoj za njimi se je ustavil bel policijski reševalni avtomobil. Prišel je po Crawleyevo truplo. »Pojdiva, Pat,« je rekel Baley.

»Kam pa?«

»Forda smo našli. Sedaj moramo poiskati še chevroleta.«

Ko je pogledal po ulici, je videl, da se približuje avtomobil.

ZADNJA URA

Čas: 04,50

Vala Braddocka se je lotela panika. Še nikdar ni videl toliko policijskih avtomobilov in motoriziranih policajev, kot jih je srečal v zadnjih tridesetih minutah. Na cestah skoraj ni bilo civilnega prometa in vse, kar se je premikalo, je imelo na sebi policijski znak.

Doslej jih je Braddock gledal, ne da bi oni opazili njega. Toda nič več se mu ni zdelo, da je nepremagljiv. V njem so se pojavili prvi znaki dvoma. Kaj pa iščejo vsi ti policaji na ulicah? Očitno nekoga iščejo. Toda, koga? Ali je mogoče, da bi... ne, to ni bilo mogoče. Preveč prebrisan je bil, predobro je prikril svoje sledi. Če že išče policija koga, išče verjetno Forda. Njemu ni bilo treba biti v skrbeh.

Toda, čeprav se je o tem prepričeval, je bil še vedno negotov. Njegov ponesrečeni poskus pri dekletu v hotelu Barbary mu je bolj omajal samozavest, kot je bil pripravljen priznati. Tisti strahotni trenutek ga je zmanjšal od vsemogočnega velikana na navadnega človeka.

Vendar pa svojega namena še ni opustil. Tudi če mu je policija prišla na sled, ga še niso imeli v rokah. Še vedno jim lahko uide. Braddock je prvič začel premišljevati, kaj bo storil potem. Dotlej skoraj ni mislil na nič drugega kot na to, kaj bo storil z Lano Baley. Toda kaj potem? Žal mu je bilo, da je bil kupil amoniak. To je bila njegova prva napaka. Sedaj, ko si ga je dekleta v hotelski sobi dobro ogledalo, bi ga kasneje vedno lahko opisalo policiji.

Razen če... Misel je bila strahotna, toda ni se je mogel iznebiti: ...razen če ga potem ne bi mogla več opisati. Bolj ko je mislil na to, bolj mu je misel postajala všeč. Ko se je boril z dekletom v hotelu, je užival, ko jo je ranil in ko je videl, kako je trpela. S težavo jo je pustil. Morda pa je bila to pot k največjemu zadovoljstvu. In istočasno bi spet ščitil sebe. Ona je bila edini človek na svetu, ki bi ga lahko izdal.

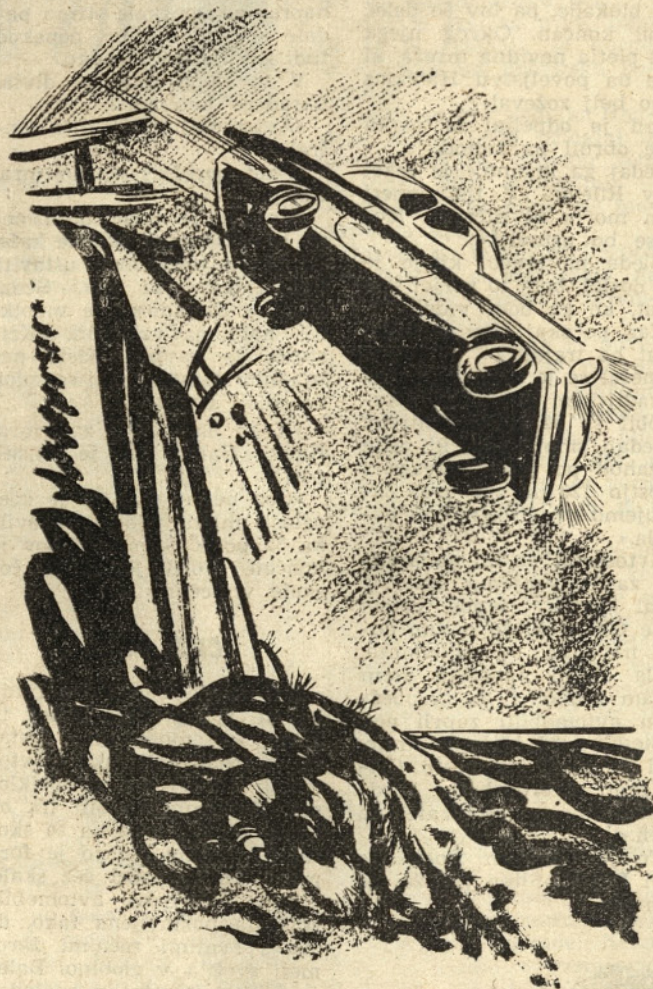
Braddock je sedaj vedel, kaj bo storil. Zavedal se je tudi, da je to nameraval storiti že od vsega začetka, čeprav ni dotlej nikdar pomislil na to. Te stvari peljejo same po sebi druga k drugi in človek pravzaprav nima izbire. Stopil je na strogo določeno pot, ko se je bil približal v parku avtomobilu Johnnyja Rafta.

Z nekakšnim obžalovanjem je pomislil na to, kje bi bil sedaj, če se ne bi bil ustavil

v parku, ampak bi bil odšel naravnost domov. Spal bi v svoji postelji, seveda, namesto da vozi skozi noč in beži pred policijo...

Kakšne neumne misli so ti prišle v glavo? Saj ne veš, če ti je policija zares na sledi. Še vedno imaš vso stvar v svojih rokah. Dekle je v prtljajniku, spravljeno na varnem kot božično darilo, ki ga lahko odviš, kadar hočeš. Ali ni to tisto, o čemer sanjariš že leta? Vse ti gre kot po maslu, dečko.

Kljub temu pa ga je bolela glava in kapa mu je vedno bolj stiskala čelo. Braddock jo je snel in jo vrgel na zadnji sedež k ukradeni aktovki.

Lov je končan. Ford je zletel čez skale v ocean.

Zaradi nenavadne dejavnosti policije se je Braddock izogibal glavnih ulic. Vozil je po zakotnih ulicah, da bi se približal hiši svojega strica z zadnje strani. Toda čim bliže je prihajal, tem večje pomisleke je imel. Morda pa misel na weekend hišico le ni bila tako dobra, čeprav je bila hišica na samem in bila v njej široka mehka postelja. Toda, da bi prišel v hišico, bi moral dobiti ključ od strica. Še na misel mu ni prišlo, da bi lahko vlomil v hišico brez stričevega dovo-

ljenja. Da bi prišel brez dovoljenja v hišico? Na to ni bilo niti misliti. Potreboval je ključ, toda Luther je bil stari tepec in nikdar ni prav razumel svojega nečaka, zlasti pa ne po tistih dogodkih pred šestimi meseci. Če bi ga zbudil ob tej uri, bi bil jezen kot sam zlodej in bi ga začel vpraševati stvari, na katere Val ne bi hotel odgovarjati. Pa tudi če bi Luther takoj dal ključ, je bila še vedno zelo dolga pot do hribov, on pa je postajal že utrujen. Ne, bolje bo, če opusti misel na hišico.

Kam pa sedaj? Ni bil daleč od parka in morda bi bilo kar primerno ironično, če bi končal svoje delo tam, kjer ga je začel. Če že ne na tisti jasi,

parku z enega konca na drugega, ni našel nobenega prostora, ki bi se mu zdel primeren. Jasa je bila nevarna, drugi kraji pa so bili oddaljeni, da bi jih s težavo dosegel, če bi nosil dekle, tudi če ne bi upošteval problema, kaj napraviti z avtomobilom. Sedaj, ko se je odločil, da se mora zavarovati s tem, da ubije Lano Baley, je vedel, da mora biti še bolj previden. Potreboval je kraj, kjer njega, dekleta ali pa avtomobila ne bi nihče opazil, kraj, ki bi bil blizu in kljub temu skrit, obenem pa tudi nekakšna trdnjava, od koder bi se lahko branil, če bi bilo potrebno.

Začel je premišljevati in kmalu se je zazdelo, da je našel pravi odgovor. Njegovi pohodi v preteklosti niso bili omejeni samo na park. Braddock je v preteklih letih preiskal skoraj vsak skriti kotiček mesta. Dotlej je premišljeval v glavnem o tem, kje bi bilo udobno. Zato se ni spomnil na drugo skrivališče. Sedaj pa se mu je skrivališče, na katero je pomislil, zdelo čudovito pripravno. Bil je to kraj, ki je bilo prav lahko priti do njega, vendar pa tako od rok, da bi se lahko tam skrival po potrebi cele tedne, ne da bi ga kdo našel.

In sedaj, ko se je spomnil nanj, se mu tudi neudobnost ni zdela več tako huda. Nekatere barake so še stale in zdelo se mu je celo, da bo verjetno našel kje kako posteljo ali pa celo staro žimnico. Tam bi lahko skrival tudi truplo.

Braddock je začel voziti hitreje. Še deset minut ga je ločilo od njegovega cilja. Samozavest se mu je začela vračati, ko je odpeljal iz parka. Policajev ni bilo več videti in to mu je dajalo pogum. Odprl je okno, da mu je vetrni hladil čelo in lajšal glavobol. V zraku je že čutil duh po morju; ni bil več daleč.

V tistem trenutku je zaslišal sireno. Otrpnil je. Sirena je bila vedno glasnejša in vedno bolj se mu je približevala. Od daleč je zagledal prvo utripanje rdeče luči. Šli so za njim!

V grozi, ki ga je prevzela, je Braddock pozabil na vse svoje načrte. Samo ena misel ga je prevzela: skrij se! Obupano je pogledal naokrog. Na desni strani je zagledal motel.* Vse je bilo temno, razen napisa nad vhodom: proste sobe.

Nič ni premišljeval. Zavil je s chevroletom skozi vhod v temo.

(Dalje)

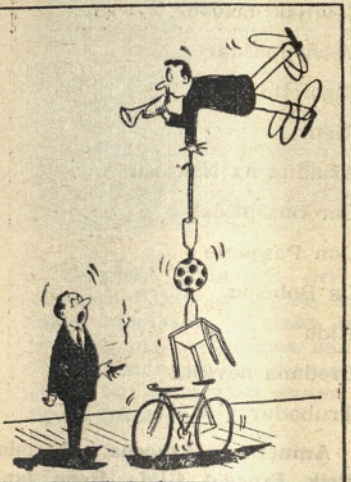
*motel — obcestni hotel za avtomobiliste, ki ga navadno sestavlja več posameznih hišic (sestavljena iz motorist in hotel).

Kaj znaš - Kaj veš - Kaj znaš - Kaj veš - Kaj

VZPODBUDNO

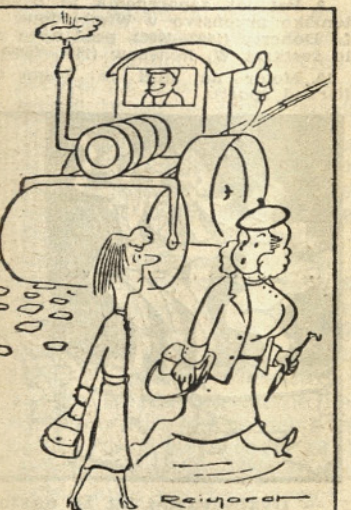
— Danes zjutraj sem imel pri britju neverjetno nemirno roko.

— Ne morem vas nastaviti; ta ton ste zaigrali napačno.

— Kakšna konkurenca neki! To je direktor ene od mojih podružnic.

— Zakaj tako tečem? Za vas neveda valjar ni nič nevaren.

Vodoravno: 1. rimski elegik iz I. stoletja pred n. št., 8. mrčes, 12. kratica za »obveščevalni center«, 14. zajedavec v lužju smreke, 15. Cincarji, 17. moško ime, 18. znižana glasbena nota, 19. trenje, 20. Prežihov izraz za omahljivca, 21. tuja kratica za Združene narode, 22. raztegljiv trak, 25. nekdanji turški plemiči, 26. črnilo, 28. kurilna naprava, 29. rimski vojskovodja, znamenit zgodovinar, 31. desni pritok Save, 32. pristaša ilirizma, 35. rimski državnik iz časa punskih vojn, imenovan Starejši; pisal je knjige o starih šegah in o kmetovanju (orig. oblika), 36. rimski filozof in dramatik, Nero-nov učitelj, 38. mesto v Rusiji na Volgi (prej Tver), 40. sosednji črki v abecedi, 41. geometrijski pojem, 44. črte ločnice. 45. latin-ski pesnik (»Metamorfoze«), 47. upoštevanje, 49. zadnji klasik latinske književnosti in njen največji zgodovinar, 52. reka v Italiji, ki se izliva v Jadransko morje severno od Ravenne, 53. železnica, 55. egipčanski bog sonca, 56. izplakovati si usta, 59. vročerkvnež, 62. kemijski znak za srebro, 63. mesto na severozahodu japonskega otoka Honšu, 65. rimski zgodovinar, ki je opisal Katilinovo zaroto in vojno za Jugurto, 66. nikoli, 68. kratica na receptih, 70. drugo ime za Trojo, 71. grška črka, 72. stena, 73. rimski pesnik ljubavnih elegij, 75. ime dveh grških junakov pred Trojo, 77. tuje žensko ime, 78. vodja oktorske revolucije, 80. kirurški poseg, 83. hrvaški prevajalec iz klasičnih jezikov, 84. poleg pesnika pod 10. navpično najslavnejši rimski lirik.

Navpično: 1. latinski komediograf (»Vojak bahač«), 2.

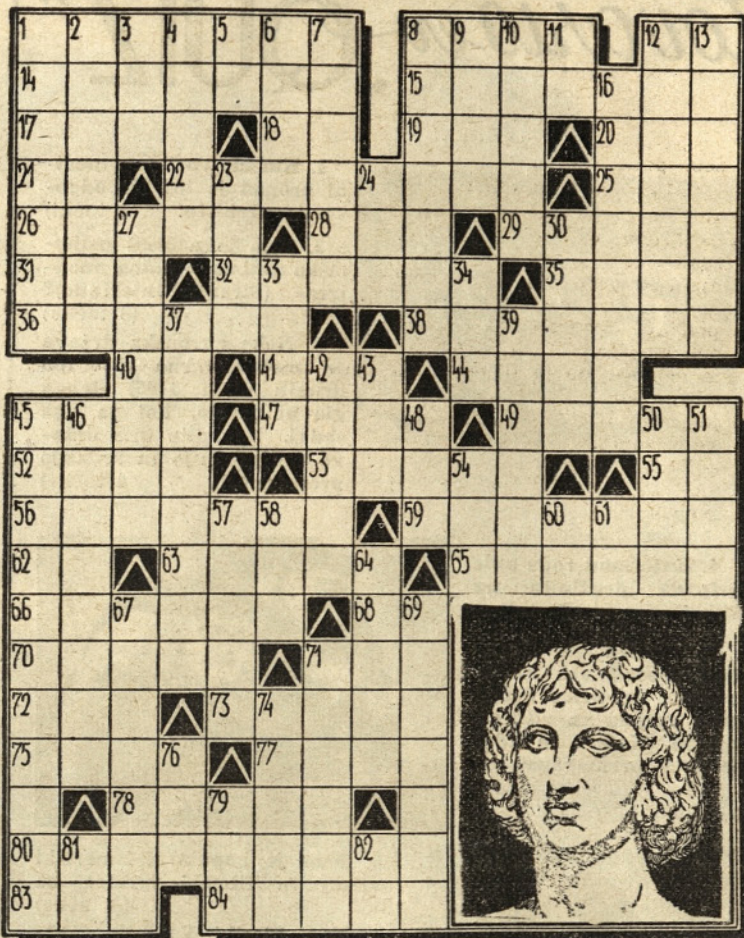
Rešitev ugank iz 29. številke

STRAN 783. Križanka s pregovorom. Besede je treba razporediti tako, da nastane v navpičnih vrstah pod zvezdico pregovor: Siromak ne more nikoli bankrotirati. Veriga logograf: 1. morala, 2. korala, 3. Korana, 4. Morana, 5. morena, 6. Moreno. Monrore. Zloženka: seržant, temperatura, roženica, Aarhus, usajenje, spainica, senator. Strauss. Anagram: instrument.

STRAN 784. Križanka. Vod.: 1. plaz, 5. brst, 9. Ramon, 11. reka, 12. operativec, 14. gobla, 15. Agata, 16. ara, 17. Ika, 18. krt, 19. srh, 22. smola, 25. kler, 26. peta kolona, 28. Osor, 29. Sagan, 30. roka, 31. Sana. Mala kombinacija. Nove besede: Micka, zlatar, Tampico, Milojka, biftek, Kladno, obala, jedecnost, modelar, protekto, aerodrom. Pregovor: Tašča nikoli ne pomisli, da je tudi ona nekoč bila snaha. Magični kvadrat: 1. poskus, 2. odlaga, 3. slokan, 4. Kakanj, 5. uganka, 6. sanjač. Prečrtovana križanka. Vod.: 1. pod, 4. bojazljivec, 13. osatost, 15. Diana, -1, 16. strast, 17. Brand, 18. se, 19. trije, 20. slana, 21. MAV, 22. rilo, 23. Mlava, 24. Nome, 25. ego, 26. Kloto, 27. penal, 28. za, 29. Svevo, 30. nemara, -b, 31. sraka, 32. Borodin, 33. anahronizem, 34. ajd. Mislil: Veliko je ljudi, ki ne znajo napravljati časa sami in so težko breme za delavne ljudi. Na svetu sta dva velika razreda: eni imajo več hrane kakor teka, drugi pa več teka kakor hrane.

STRAN 789. Kombinirana izpolnjevanja: 1. policisti, 2. sandaleta, 3. Lamartine, 4. Markomani, 5. Ljubljana, 6. kantilena, 7. mizantrop, 8. tastatura. Carolina. Križanka. Vod.: 1. pi-

Križanka »Iz latinske književnosti«

minerali, 3. eden in drugi, 4. razum, 5. okrajšava za »edicijo«, 6. uporabljanje, 7. ime več italijanskih slikarjev v 16. in 17. stoletju; tudi italijanski politik v času I. svetovne vojne, 8. junak

Linhartove igre, 9. začaranost, 10. latinski pesnik od in satir (znano »Pismo o pesništvu«), 11. začetnici avtorja »Pana Tadeusa«, 12. opravljati nekaj nedoločnega, 13. najznamenitejši rimski govornik in filozof, Cezarjev nasprotnik, 16. nesnažnež, 23. nestrokovnjak, 24. katran, 27. prejšnja prestolnica Kitajske, 30. mesto v Španiji pri Seville, 33. francoski skladatelj (»Španska simfonija«), 34. reka, ki teče skozi Cambridge, 37. obljubljena dežela, 39. avioni, 42. skušnja, 43. staroperzijski kralj, 45. prireditelj, urejevalec, 46. pesnik največjega latinskega epa »Iliade« (na sliki), 48. termin, 50. Mascagnieva opera, 51. del skladbe, 54. domača žival, 57. okrasna rastlina na korinskem stebri, 58. tračnica, 60. ime črke, 61. kemijski znak za rutenij, 64. bajeslovni bretonski kralj, 65. vitezov okroglega mize, 67. čistilec snega, 69. trdonebni glas, 71. trda guma, 74. glavna ulica v Zagrebu, 76. siv, 79. ojačena nikalnica, 81. veznik, 82. soglasnik in samoglasnik. (jos)

Glasbena posetnica

BORIS TITAN

Boris je nastavljen v operi. Kaj je? (jos)

Tovarišev "QUIZ"

1. Kakšno vozilo za mestni promet je to? Ne odgovorite prehitro! (2 točki)

2. Kdo je napisal psihološko dramo »Čudna med-igra« (Strange Interlude)? (3 točke)

3. Neka evropska država je imela do leta 1443 (po drugih virih 1445) drugo glavno mesto, kot ga ima sedaj. Navedite ime države ter prejšnjo in sedanjo prestolnico! (4 točke)

4. Kateremu rodu opic pripada družinica na sliki? (3 točke)

5. Preden so Francozi dosegli vrh Annapurne, je neka druga gora veljala za višinski rekord. Katera in kdaj je bila premagana? (3 točke)

6. Kdo je popularni ameriški revijski in filmski igralec na sliki? (3 točke)

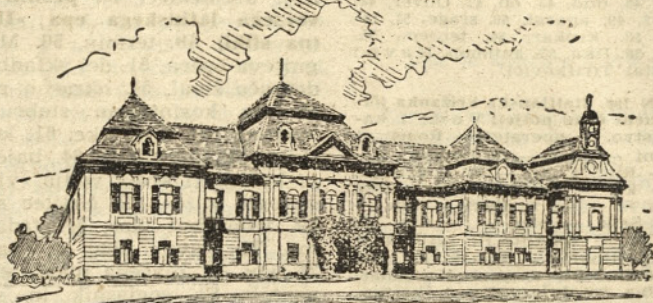
7. Naši klasiki Valentin Vodnik, France Prešeren, Josip Stritar, Josip Jurčič, Simon Gregorčič, Ivan Tavčar in Janko Kersnik so se rodili vsak na drug dan v tednu. Razvrstite jih od ponedeljka pa do nedelje! - (4 točke)

8. Kje je najbolj priljubljena igra »jai alai«? (3 točke)

9. Katera humoristična knjiga, prevedena tudi v slovenščino, opisuje doživljanje ljudi, ki so trpeli za »splošnim nerazpoloženjem do dela vsakršne vrste«? (3 točke)

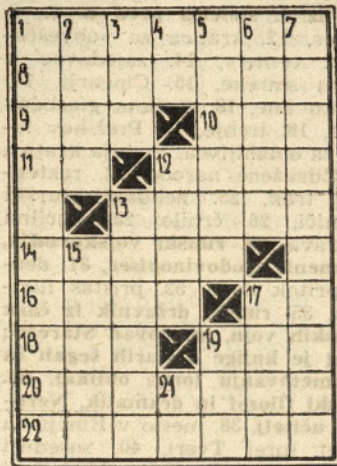
10. Ta grad stoji v bližini nekega slovenskega mesta. Kako se imenuje in pri katerem mestu je? (2 točki)

Odgovore na današnja vprašanja pošljite s pripadajočim kuponom do 16. avgusta na naslov: Uredništvo »Tovariša«, Ljubljana, Tomšičeva 3, poštni predal 239. Na kuverto napišite QUIZ.

MED REŠEVALCE Z NAJVIŠJIM ŠTEVILOM TOČK BOMO RAZDELILI PET NAGRAD PO 1000 DIN. VSAK LAHKO SODELUJE SAMO Z ENIM KUPONOM.

KRIŽANKA

strument, 12. prepevati, 13. reka v severovzhodnem delu evropske Rusije, 15. samosilnik, 17. osje gnezdo, 19. češka pritrdilnica, 21. otoček pred Marseillem, kjer se dogaja Dumasov »Grof Monte Cristo«. (G. V.)

Za ljubitelje oper

Navedenim operam pripiši po eno od spodaj naštetih oseb, ki v njih nastopajo. Ob pravilni rešitvi dajo prve črke razporejenih oseb naslov opere W. A. Mozarta.

Seviljski brivec

Večni mornar

Rigoletto

Rienzi

Ariadna na Naksosu

Čarobna piščal

Don Pasquale

La Bohème

Aida

Prodana nevesta

Trubadur

Amneris, Azucena, Bartolo, Erik, Ernesto, Gilda, Irena, Jan-ko, Rudolf, Sarastro, Zerbinetta. (jos)

Vodnjavos, 1. slovenski pesnik, 8. šolski oddelki, 9. ločilni veznik, 10. tuje moško ime, 11. predlog, 12. orodje za obdelavo kovin, 13. moško ime, 14. preštevati, 16. prebivalci Istre na meji med LR Slovenijo in LR Hrvatsko, 17. del kolesa, 18. berač iz Odiseje, 19. nemški filozof in filolog (Georg), 20. obmejni finančni uslužbenec, 22. ponavljanje iste besede v začetku zaporednih stavkov ali verzov.

Navpično: 1. reka, ki se v Ljubljani izliva v Ljubljano, 2. preprosti plug, 3. ime za tri najvišja nordijska božanstva, 4. kratica za akademski naslov, 5. podžigati, 6. slike iz mirnega vaškega življenja, 7. ženska, ki igra na neki in-

IZID NATEČAJA »QUIZA« IZ 26. ŠTEVILKE

Vseh 30 možnih točk so v nagradnem »quizu« v 26. številki dosegli naslednji reševalci:

Oton Aljančič, ing. Dušan Avsec, Svetovid Avsec, Duša Bevčar, ing. Vida Bevčar, Ruša Bojc, Boža Gorišek, Ilja Goršič, Vojin Goršič, Vika Grilova, Branko Jerreb, Josip Kosmač, Ludovik Košar, Ika Lauer, Cirila Pekolj, Martina Petrovčič, Majda Strnad, Ljudmila Svetina, Alenka Šumi, Dušan Škedl, ing. Franjo Suštar, Marija Tercelj, Ivan Zaliznik, Jelka Zmuc.

28 točk je dosegel Marijan Košar.

Zreb je pet nagrad po 1000 din prisodil sledečim:

Ruša Bojc, Ljubljana, Kidričeva 1.

Ilja Goršič, Ljubljana, Povše-tova 58.

Josip Kosmač, Ljubljana, Kolodvorska 26.

Dušan Škedl, Radovljica, Prešernova 19.

Boža Gorišek, Ljubljana, Te-sarska 1.

PRAVILNI ODGOVORI

1. Gotska katedrala z neenako visokima stolpoma stoji v francoskem mestu Amiensu.

2. Film, v katerem smo slišali znamenito »Reko starega moža«, je bil narejen po romanu Edne Ferber »Plavajoče gledališče« (Show Boat), ki ga je za glasbeno komedijo priredil Oscar Hammerstein II, uglasbil pa Jerome Kern. (Podatke popravljamo

v toliko, da pesmi ni pel Paul Robeson. Vprašanje je bilo kljub temu jasno.)

3. Vzdevek »Jüldirim« (Blink) je imel turški sultan Bajazit I., ki je vladal od 1389 do 1402.

4. Italijanski revolucionar na sliki je Giuseppe Mazzini.

5. Verzi so iz pesmi »Osamelost« iz zbirke »Trepetajoča luč« Jožeta Duljarja.

6. Gol, ki se od sodnika odbije v vrata, je po nogometnih pravilih veljaven.

7. Francoski pisatelj, znan tudi kot operni skladatelj, je bil Jean Jacques Rousseau (1712—1778).

8. Najprej bi dosegla tla kocka, ker je drsenje najidealnejše gibanje.

9. Pet let zaporedoma je osvojil teniško prvenstvo v Wimbledonu H. L. Doherty (1902—1906), pred njim celo šestkrat W. Renshaw (1881—1886).

10. Motor na sliki je Vespa GS (Grand sport).

— Dvaindvajset let že nastopa v našem baletu in ne upam si je odpustiti.

FEOLA BOLJŠI OD FLAVIA COSTA

Brazilski matadorji pri atletski vadbi na planem. Ključ za uspeh na igrišču so imeli takle: razgibana obramba in ofenzivna dejavnost napada, naslonjena samo na tri izvajalce. Vsi do zadnjega pa morajo znati zadevati in čistiti ter prilagajati svoje veščine vsakokratnemu tekmecu.

Velikih nogometnih dni na Švedskem je konec. Stadioni so spet spokojni, mesta najboljših moštev ob žogi so oddana. Vrstni red se je v teh štirih letih spremenil takole: Nemčijo, Madžarsko in Avstrijo so zamenjale Brazilija, Švedska in Francija. Zadnjo besedo je imela občudovanja vredna enajstorica Braziliije, ki si je igranje in res gosposko vzela to najbolj obletavano športno lovoriko sedanjih časov.

Igra, ki so jo Brazilci zaigrali na Švedskem, je bil nogomet z drugega sveta. Videti so bili, posebno v zadnjih in najbolj živčnih spopadih, kot samosvoja skupina žonglerjev in kačastih ljudi. Vsak izmed njih je bil pravi artist in vse, kar beremo o njih še zdaj, je ubrano v eno samo sodbo: letošnji lovor so prejeli najvrednejši kandidati za naziv svetovnih mojstrov v nogometu.

Pravijo, da je hotel neki katoliški duhovnik pred finalom s svojim blagoslovom ohrabriti brazilsko vojsko. Ker škofa reditelji niso pustili v kabinet, je molitvico napisal na listek, prebral pa jo je svojim varovancem njihov oboževani trener — don Vincenzino Feola.

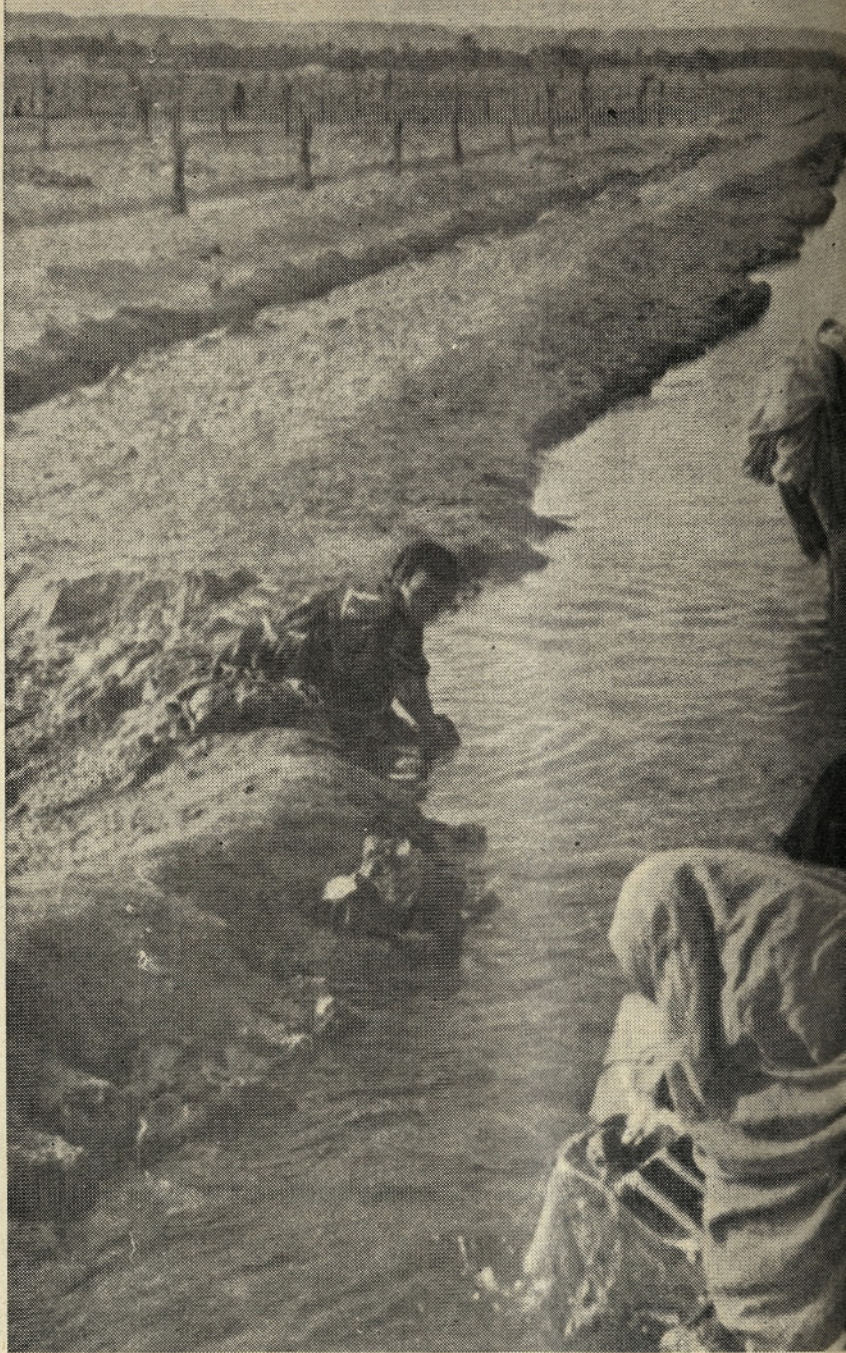
Ta postavni 48-letni brazilski Italijan, po rodu iz Neaplja, se že od mladih nog vdaja tej silno priljubljeni igri po vsej Braziliji. Malo manj kot tako dolgo — več ko 25 let — so morali brazilski nogometaši čakati na letošnji vzpon na nogometni Olimp. Pred osmimi leti, ko so bili vsi naporji za zasedbo prestola zaman, so ga poklicali na pomoč prejšnjemu tehniškemu vodji Flaviu Costi. Z njim je prehodil vso trnovo pot od poraza doma proti Urugvaju (1950) do poloma z Madžari v Švici (1954), narkar so to sila nehvaležno nalogo zaupali Feoli samemu. Štiri leta je delal, iskal, pilil in gladil, dokler ni letos spravil 22 ljudi na Švedsko, od katerih je najboljših enajst poslalo vso nogometno elito poraženo domov. Feola je povsem spremenil metode dela in način igre, pri čemer si je vzel za vzor italijanske vzorce. Možu je tokrat uspelo največ, kar je mogel kdaj sanjati in lahko je ponosen na svoje delo.

Kadar slišimo za povečane vojne poročune, za težke milijarde, naložene v orožje in druga uničevalna sredstva, se spomnimo, kaj vse bi lahko s tistim denarjem storili v blagor človeštva. Z vsem denarjem, ki ga je človeštvo porabilo samo v obeh svetovnih in po drugi svetovni vojni, bi lahko temeljito spremenili podobo sveta in prinesli napredek, blagostanje in prosvetljenost tudi tja, kjer danes ljudje živijo in umirajo v bedi in pomanjkanju. Velikanska puščava Sahara bi se lahko n. pr. spremenila v eno največjih žitnic sveta. Kolonialistične težnje pa gredo mimo tega. Namesto povečanih naporov, deluje s skromnimi sredstvi le skupinica znanstvenikov. Njihovi veliki uspehi pa so vzpodbuda vsemu človeštvu, saj razgrinjajo svetle perspektive sveta miru in naprednih prizadevanj svobodnih narodov.

Starodavni saharski pregovor pravi, da v puščavi umre manj ljudi za žejo, kot pa jih utone. Nam, ki poznamo Saharo že iz šolskih knjig in od daleč, se nam zdi to kaj malo verjetno in marsikdo, ki sliši za omenjeni pregovor, zaman poskuša najti v njem orientalsko prisposodbo. - Pregovor pač temelji na živi resničnosti: v puščavi ni namreč ničesar bolj nevarnega od nenadnih poplav, ki nepremagljivo uničujejo vse, kar so človeške roke iztrgale puščavi in ugrabijo vsako leto nekaj življenj. Tako je na primer samo lani oktobra utonilo v vzhodni Sahari, potem ko je voda iznenada prestopila bregove sicer popolnoma suhe struge, kar štirinajst oseb.

Tisti, ki ob tem nejeverno zmajuje z glavo in poskuša izbrskati v kakšni knjigi podatke o količini padavin v Sahari, pozablja na najbistvenejše, česar ne omenja nobena statistika hidrometeorološke službe. Res je, da v Sahari pade letno povprečno do petdeset milimetrov dežja. Toda to povprečje velja za več let skupaj. Kaj rado se namreč zgodi, da na posameznih področjih po dve, tri leta zapored ne pade niti kaplja dežja in se potem tistih petdeset milimetrov četrto leto zlije v nekaj nalivih. Letno povprečje padavin je to-

SAHARA PLAVA NA MORJU

rej še nižje kot ga navajajo v nekaterih publikacijah. To pa po drugi strani opozarja na nevarnost, ki je prišla v pregovor: nepričakovane poplave, ko ob silnih nalivih zemlja ne more več vsrkati vode, so v puščavi največja nevarnost.

Še nazorneje je to nevarnost opisal neki inženir, ki vodi sredi saharke puščave gradnjo moderne avto ceste. »Naša poglavitna skrb ni zaščita pred soncem, čeprav spreminja asfalt v vrelo smolo, niti veter, ki raznaša pesek. Najbolj se bojimo vode. Kadar pridrejo saharke vode, nam odnesejo po več kilometrov ceste hkrati. Da bi se zaščitili pred vodo, moramo graditi pod cesto velike podzemne predore, ki lahko požrejo ogromne količine vode. Širina teh predorov je tolikšna, da se lahko po njih vozite z avtomobilom.«

Tisto, kar pomeni sredi puščave osnovno življenje — voda, se lahko torej v nekaj urah spremeni v strašno nevarnost, ki pustoši skromne napajalne kanale, podira iz blata sezidane hiše in uničuje nasade, ki so jih negovali dolga leta. Prav ta nevarnost padavin je največja ovira, da bi puščava kdaj ozelenela, oziroma da bi se lahko razvilo rastlinstvo. Nomadski in polnomadski pastirji morajo nenehno iskati za svoje črede tiste kotičke, kjer je deževalo in kjer so potem zrastle skromni šopi trave. Gojitelji palm in drugih nasadov pa seveda ne morejo računati na drugo, kot na vodnjake, ki so jih izkopali že davni predniki.

Vendar je tudi z vodnjaki, ki so mojstrsko izkopani sredi puščave, velika težava. V večini razpadajo, saj se je vzdrževanje splačalo le v suženjskih časih. Črpanje vode je danes zelo drago, saj je povezano z velikimi stroški, po drugi strani pa je težavno obdržati delovno silo, ki z manj dela več zasluži pri gradnji modernih cest prek puščave.

Vzlic temu, kajpak, ni mogoče dopustiti, da bi pesek počasi zasul oaze. Sodobne tehnične naprave naj bi pomagale uresničiti velike načrte, ki so povezani predvsem z odkritjem francoskega geologa Jeana Savornina, ki je odkril, da se razteza pod velikim delom Sahare morje sladke vode. To morje, ki so ga po francoskem znanstveniku imenovali »Savorninovo« morje, se širi od Atlantika kakšnih tisoč kilometrov proti jugu. Širina morja pa za sedaj še ni znana, zlasti ne v obmejnih predelih, kjer zaradi sedanjih razmer ni mogoče začeti z raziskavami ali bolje — morda neke menijo, da se jim to ne izplača, dokler ni jasno, ali bodo lahko tam ostali.

Savorninovo odkritje pa je dalo nekaj rezultatov, ki imajo sicer še vedno eksperimentalno obeležje, pa so vendar zelo pomembni. Tako na primer po za- slugi Savorninovega odkritja spet zeleni oaza Zelfana. Po končani drugi svetovni vojni so po Savorninovi napotkih začeli z vrtanjem arteškega vrelca sredi nekdanje izsušene in zapuščene oaze, ki jo je že čez in čez prekril puščavski pesek. V globini 645 metrov so našli na zemeljske sloje, ki ne propuščajo vode. Vrtali so naprej do globine 1760 metrov. Po treh letih dela je potem nekega dne iz vrtine visoko bruhnila voda. Odtlej jo priteče vsako minuto 6800 litrov z vedno enako toploto — 41,5 stopinj Celzija.

Arteški vrelc je bil vsekar sijajen uspeh, ki pa je prinesel velikanske težave, na katere prej ni nihče mislil. Vode je bilo iznenada preveč in nihče ni vedel, kam naj bi odvisno speljali, da bi se izgubila v puščavskem pesku. To je največji problem tudi pri drugih vrelcih, ki so jih navrtali pozneje, saj je mogoče urediti le z britanskimi denarnimi sredstvi, saj sicer iznenadne poplave kot je bila pred petimi leti v oazi Zelfana, uničijo sadove dolgoletnega dela. Pri denarju se potem vse zavozlja, posebno še zaradi negotovega političnega položaja. No, vztrajni znanstveniki svoje delo le nadaljujejo in morebiti bo res čez 10 ali 15 let, ko bo v tistih krajih konec kolonialnega gospodarjenja rastlo v Zelfani 50.000 palm, okrog katerih bo našlo prebivališča nekaj tisočev sedanjih Nomadov, ki bodo lahko obdelovali okrog 8000 ha s pšenico posejanih polj.

Kaj pa drugod?

Ali bodo nekoč izkoriščene velikanske količine vode pod puščavo?

Na to vprašanje danes zaman iščete odgovor. Za tak podvig so predvsem potrebna velikan-ska sredstva, ki pa jih Francozi sedaj prav gotovo niso pripravljeno dati. Kubični meter vode iz arteških vrelcev stane namreč 3 franke, tam pa, kjer jo morajo črpati, pa deset. Pri taki ceni vode pa ni rentabilno gojenje nobene kulture. To seveda ne pomeni, da bo tam vedno tako. Ureditve političnih vprašanj, povezanih z osvobodilnim bojem Arabca, bo gotovo nekega dne pomenila tudi začetek novega življenja v Sahari.

Zgoraj: Arabke pridejo k umetnemu potoku v oazi Ouargla šele, ko se začenja mračiti. V svojih tradicionalnih nošah zajamejo vodo za pitje in hišne potrebe. Prav tam tudi perejo. Kaj pa je hladna voda, seveda ne vedo, saj ima izvirek nad 40 stopinj Celzija.

Spodaj: Boljša plača in manj dela na cestnih delih je odtrgala premnoge kmetovalce od skromnih nasadov in vzdrževanja vodnjakov, da je ogrožena že tako skromna vegetacija.

Levo: Vodnjake so sredi puščave že davno izkopali in so prave mojstrovine. Vzdrževanje takih vodnjakov kot ga vidimo na sliki, pa se je splačalo le v suženjskih časih. Danes ni več rentabilno.

Poletna vročina je zajela New York, eno največjih mest na svetu. Kdor je mogel – in teh ni mnogo – je pobegnil iz mesta drugam, na sever ali na jug, kamor koli izven asfaltne džungle, ki se poleti razgreje, da je podobna razbeljeni ponvi. Za tuje obiskovalce pa so Newyorčani izobesili napis: »New York je en sam poletni festival!« Toda prav nič pa ni podobna festivalu podtalna bitka, ki se s povečanim ogorčenjem bije že od jeseni in grozi, da se bo prav sedaj, ko so se zaprle šole in je mladina prosta, da počne kar hoče, razvnela do svojega vrhunca. Na eni strani bitke: precejšen del newyorških mladoletnikov, ki jih je vseh milijon in pol, na drugi strani bitke pa newyorški policaji, ki jih je 23.657.

Tolpe mladoletnikov, ki povečini nosijo celo uniforme, imajo svoja strogo določena »kraljestva«. Kadar gre po tem kraljestvu član druge tolpe, ali pa včasih kak navaden meščan, je spopad tu. Takšni spopadi se večkrat končajo celo s smrtjo. V tolpah so fantje in dekleta, pri čemer služijo večkrat dekleta kot skrivališča za orožje: policaji ne smejo preiskovati deklet, ampak samo fante. Na sliki: žalosten konec uličnega spopada. Na tleh mrtev mladenič.

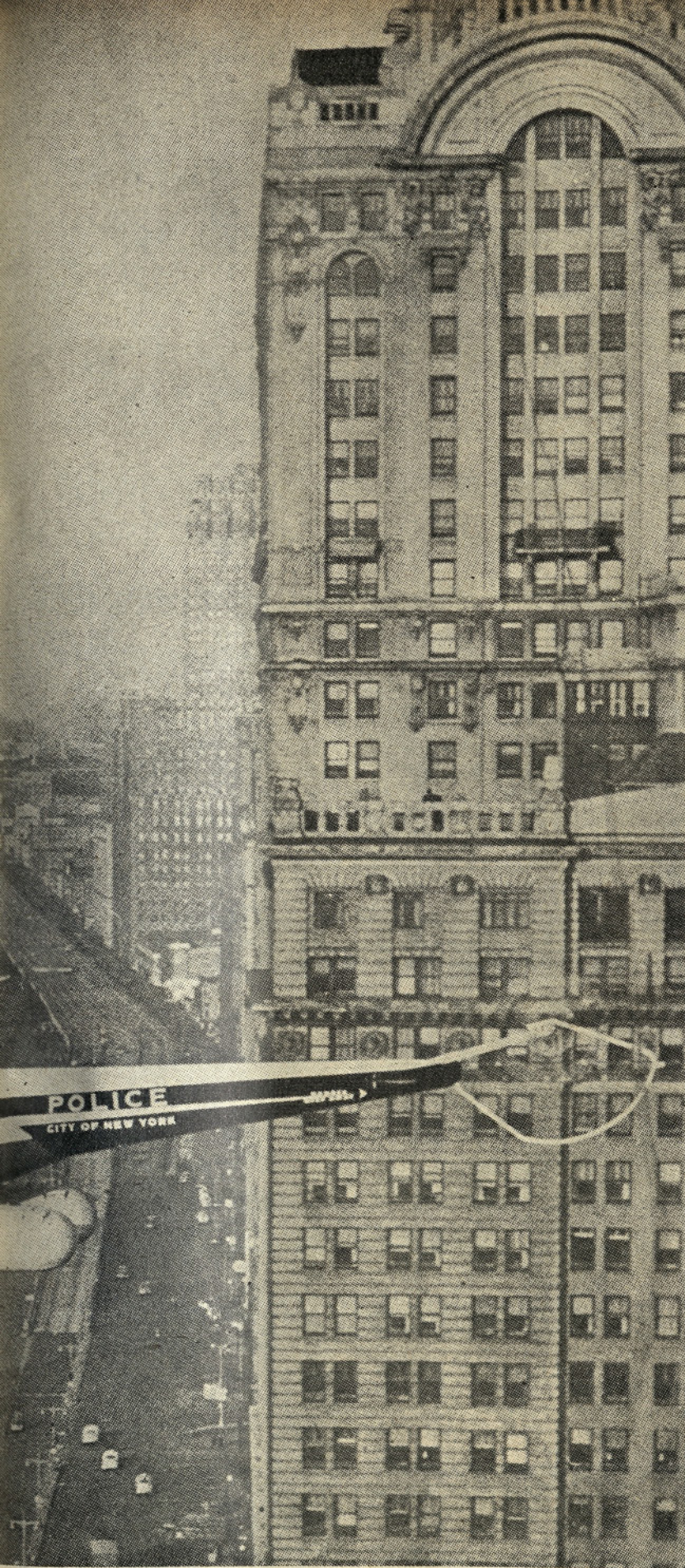
TEROR MLADOLETNIKOV

Več tisoč newyorških policajev ima natančno določene ulice, po katerih morajo hoditi in paziti na red. Ti policaji pregledujejo, če so trgovine v redu zaklenjene, če nimajo meščani odklenjenih ali celo odprtih vrat, spravljajo pijance s poti in na splošno skrbijo za red in mir. V najbolj nevarnih okoliših je v navadi, da hodita okrog dva skupaj, tako da si lahko pomagata. V vsakem policijskem rajonu je več posebnih policijskih govorilnic s katerih lahko policaj takoj pokliče na pomoč. - Na levi sliki je dežurni policaj v enem izmed mirnejših okolišev v razgovoru z nekim pasantom.

Ni zločina, znanega človeku, s katerim newyorška policija v svoji zgodovini še ne bi bila imela opravka. Zato je tudi temu primerno opremljena. Med drugim se ponaša z 266 policaji na konjih, ki so zlasti pripravljeni za razbijanje demonstracij, dvanajstimi policijskimi ladjami, štirimi helikopterji, 36 posebnimi tovornimi avtomobili, ki so opremljeni z vsem mogočim od navadnih škarij do pnevmatičnih kladiv. Mimo tega ima policija poseben oddelek devetih mož, ki so specialisti za razstavljanje bomb, kriminalni laboratorij, ki je drugi največji v ZDA in ima med drugim kartoteko s 3.700.000 prstnimi odtisi. Proti tihotapcem mamil se bori oddelek 185 detektivov, ki med drugim pazijo na 23.000 narkomanov, kolikor jih poznajo.

Newyorška policija, ki jo je skoraj za dve armadni diviziji, je skrbno pripravila vse za bližnjo bitko. Po posebnem ukazu skozi vse poletje ne sme biti več kot 12 % policajev bolnih ali na dopustu. Ostali pa so se razdelili na vsa področja, ki jih že poznajo kot nevarna. Med te spada 34.000 juter parkov, 725 otroških igrišč, 17 plavalnih bazenov in 13 milj peščenih sončnih plaž ob morju. Razen tega še posebej pazijo na 14 stanovanjskih okolišev, znanih pod imenom »slums«, kjer križari po ulicah več kot sto po vojaško organiziranih tolp mladoletnikov. V te okoliše je šlo še posebnih 700 policajev v uniformah in navadnih oblekah, peš in v policijskih avtomobilih.

New York obsega skoraj pet sto kvadratnih kilometrov površine, in velika večina New Yorka je na otokih. New York je znan kot kraj, kjer živi na eni tisočinki ameriškega ozemlja ena dvajsetina njegovih prebivalcev. Policija mora paziti na več kot deset tisoč kilometrov ulic in na približno osem sto kilometrov obale. Za opravljanje tega dela razpolaga med drugim s 762 policijskimi avtomobili. Nič manj kot 2400 prometnikov pomaga avtomatičnim signalom na newyorških križiščih. Dela imajo dovolj: v New Yorku je nad 1.540.000 avtomobilov, vsak dan pa pripelje v mesto še več kot pol milijona tovornih avtomobilov in avtobusov.

V obup nekaterih socialnih delavcev se je letos pozornost policije obrnila proti mladoletnim zločincem, ki povzročajo oblastem vedno večje preglavice. Lani je bilo pri mladoletnikih v starosti sedem do petnajst let 20 % več aretacij zaradi napadov z nameni poškodbe, 36 % več zaradi roparskih napadov, 15 % več zaradi večjih tatvin. V zadnjih petih letih se je število zločinov pri mladoletnikih izpod 16 let povečalo za 105 % in je bilo lani aretiranih skoraj 10.000 otrok. Zločinov pri mladoletnikih v starosti 16 do 20 let pa je bilo 40 % več kot lani. Eden izmed vsakih desetih aretiranih Newyorčanov je bil iz te skupine meščanov. Še bolj je policija v skrbeh zaradi nacionalnih trenj, ki jih povzroča val mladinskega kriminala.

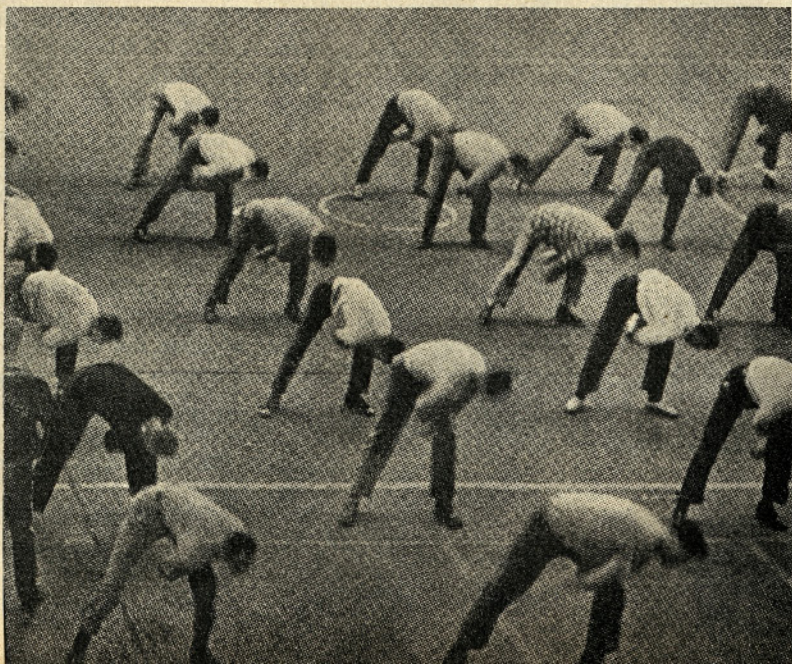
Med največjimi povzročitelji škode so mladinske tolpe, ki si nadevajo zelo pestra imena, kot demoni, šaljivci, podkralji in zmaji. Nekatere ropajo zato, ker potrebujejo denar, druge napadajo, da bi maščevali umišljene žaljivke ali samo dokazale, da so močnejše. Tipično orožje: noži, stari bajoneti, doma izdelane pištole, radijske antene, odlomljene od avtomobilov, ki so zelo pripravne kot biči.

Letos je policija določila 144 detektivov, ki nimajo drugega dela, kot da opazujejo mladino v raznih okoliših, in poročajo takoj, ko se pripravlja kak spopad med dvema tolpama. Letos imajo policaji prvič navodila, naj uporabijo proti sili silo in naj neusmiljeno aretirajo vse mladinske zločince. Doslej so jih namreč večkrat dali v varstvo socialnih delavcev.

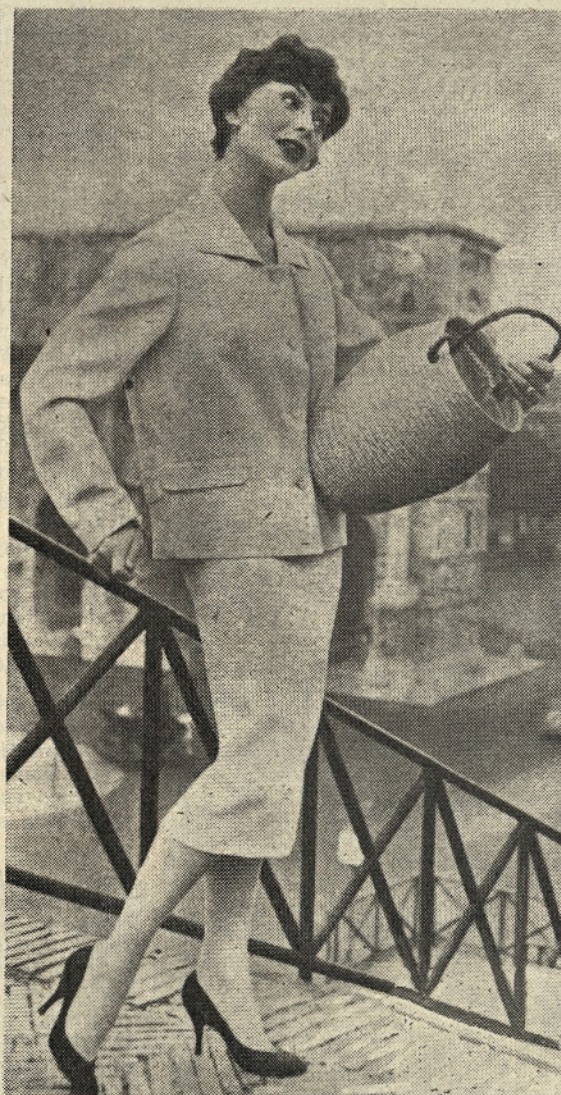
Seveda je to naletelo na hud odpor socialnih delavcev in mladinskih psihologov, ki so hoteli z znanstvenimi metodami zatreti mladinski kriminal. Le-ti opozarjajo na rastoče število zločinov v tistih predelih mesta, ki so bili doslej razmeroma mirni. Glavni nasprotnik policijskih načrtov je newyorški mladinski odbor, ki porabi letno nad 3 milijone dolarjev za mladinska zabavišča in zaposluje več kot sto socialnih delavcev, ki hodijo po najbolj nevarnih področjih mesta in skušajo razumeti mladino in ji pomagati. Le-ti pravijo, da je za mnoge mladoletnike tolpa edini dom, ki ga poznajo, in pravila tolpe edina pravila, po katerih so se pripravljani ravnati. Razen tega tudi strogo ločijo tolpe, ki se samo branijo, od tistih, ki napadajo. Proti policijski akciji so nastopili tudi znani psihologi in univerzitetni delavci, ki poudarjajo, da palica in rešetke niso prava pot za preusmeritev tistih mladih ljudi, ki so zašli na kriva pota.

Policija pa ima letos drugačna navodila: očistiti ulice in jih napraviti varne za vse državljane. Za sedaj menijo, da je nasilje edini način za doseg tega cilja. In pravijo, da je pomagalo: prave vojne, kakršne so divjale tudi po cele tedne med posameznimi tolpami in zahtevale tudi smrtne žrtve, letos še ni bilo nobene. Res pa je, da imajo prav tudi socialni delavci in da policija ne bi smela biti edini odgovor na mladinski kriminal.

Nadalje ima newyorška policija personalni oddelek, ki mora med drugim vedeti zelo natančno, kaj ve vsak posamezen policaj. Le tako lahko v nekaj minutah najdejo tistega policaja, ki govori kitajsko, ali drugega, ki zna gluhozvozne znake, pa spet tiste, ki so dovolj stasiti za častno stražo, ali pa ki se razumejo na čebele, da lahko spravijo s poti roj čebel, kot so to morali storiti prejšnji mesec. Še najbolj važen pa je oddelek zaupne policije, ki šteje 42 mož in ki pazi samo na to, da se v policijskih vrstah ne bi pojavila korupcija. Torej nekakšna policija, ki pazi na policijo. Vsak policaj mora imeti maturo, nato pa mora dve leti obiskovati policijski koledž, kjer se uči vseh mogočih predmetov, ki so v zvezi s policijskim delom. - Na desni sliki so policijski rekruti med telovadno ure v newyorškem policijskem koledžu.

poletni KOSTIMI

Poleti ni vedno vroče in zato je prav, da v omari za obleko viši tudi poletni kostim, ki bo prišel prav za tople jesenske dni. Letos zanj predlagajo predvsem platno in trše bombažne tkanine, kajti v glavnem samo te vrste blaga ustrezajo letošnji precej ravni liniji. Naša modna stran vam tokrat prinaša nekaj modelov poletnih kostimov letošnje sezone.

Zgoraj: 1. Kostim iz enobarvnega platna s športnim poudarkom. Krilo je ozko in oprijeto, jopica pa viseča, a vrečasto ozka.

2. Bel platnen kostim je vedno prijeten in vedno nov, če je opran in lepo zlikan. Pod jopico se lahko skriva krilo ali pa rahlo oprijeta obleka z okroglim izrezom brez rokavov.

3. Komplet iz svetlomodrega platna sestoji iz obleke, stisnjene spredaj v pasu s kratkim dragonarjem in iz jopice, ki sedi na bokih. Široka fazona je belo obrobljena. Spodaj desno je isti komplet z oblečeno jopico.

Spodaj levo: čez enobarvno oprijeto obleko oblečete jopico iz črtastega platna, pa imate kostim za vsako priložnost.

Goya je bil, vsaj po mnenju režiserja Kosterja, prav tako temeljit pri poljubljanju kot pri slikanju. Z Marijo se je v filmu poljboval natanko 54 metrov ali 120 sekund. - Spodnja serija slik kaže, kako je poljub potekal.

GOYEV POLJUB JE TRAJAL 120 SEKUND

Velika ljubezen med slikarjem Goyo in Marijo del Pilar, trinajsto vojvodkinjo iz družine d'Alba, se je začela nekega vročega julijskega dopoldneva letošnjega leta v Rimu. Razen ljubimcev so temu prizoru prisostvovali le maloštevilne priče: nekaj tehnikov, snemalec in njegovi asistenti, režiser Henry Koster in cela serija ogromnih reflektorjev.

Ta slavna ljubezen se je začela, kot malodane vse ljubezni, s poljubom, ki je trajal natanko 54 metrov ali dve minuti. Pravijo, da bo to najbolj pomemben poljub v zgodovini filma. Pozabili smo vam namreč povedati, da gre za filmski poljub, ki bo glavna atrakcija ameriškega biografskega filma o slovitem španskem slikarju Goyi. Prizorišče je največji atelje v rimskem filmskem mestu.

Goya: Ljubim te, Marija. — Ali mi ne verjameš?

Marija (vzdih): Ne vem. S slike bom razbrala resnico.

Poljub...

Najmanj stokrat sta Anthony Franciosa in Ava Gardner omenjenega julijskega dne

izgovorila te besede, dokler slednjič ni bil strogi Koster le zadovoljen. Lepa Ava je bila polnih šest ur zleknjena na divanu, pokritem z zeleno žametno prevleko. (Ta je zvesta reprodukcija prav tistega divana, ki je znan vsem ljubiteljem likovnih umetnosti kot nepogrešljivi rekvizit na dveh najbolj slavnih Goyevih slikah: oblečena in slečena Maja.) Ava Gardner je bila oblečena. Dolga bela obleka iz belega šifona, ki se je pod reflektorji kar lesketala, se ji je imenitno podala. Lasje so ji v urejenem neredu padali na tilnik, vendar tako, da niso zakrivali lepo oblikovanih ušes, ki so bila okrašena s težkimi uhani.

Franciosin kostum je bil za poletje dokaj manj primeren. Zlasti sta mu nagajala visoki ovratnik in jahalni škornji. Pot mu je v potokih brazdal obraz, kar ni prav nič čudnega, saj je termometer v ateljeju kazal nekaj manj kot štirideset stopinj. Po naročilu režiserja pa je moral filmski Goya poljubljati Marijo v zapetem suknjiču in v jahalnih škornjih, čeprav menda pravi Goya tega ni počenjal v tako neprimernem oblačilu.

Že od zgodnjega jutra je Franciosa ponavljal, da bo to preklemsko neprijeten

dan. »Nemiren sem,« je rekel, »kot pred premiero v gledališču.« — Režiser Koster pa mu je hudomušno zabrusil: »Ne vem, česa se bolj bojiš, vloge ali Ave Gardner.«

Pozneje se je izkazalo, da se boji obeh. Ko je točno ob desetih vstopila Ava Gardner v atelje, ni bilo Franciose nikjer. Po dolgem iskanju so ga našli v njegovi garderobi. Sedel je na tleh, oči je upiral v tla in z zobmi je na vso moč stiskal palec desne roke. Tako menda prežene tremo in se skoncentrira pred vsakim nastopom. Ta trik se je Franciosa naučil v sloviti njujorški igralški šoli Actor's Studio.

Skušnje za poljub, ki je trajal 54 metrov ali 120 sekund, so se zavlekle do treh popoldne. Nato je režiser poslal vse sodelavce, razen glavnega snemalca in pisca dialogov ven iz ateljeja. Menil je, da Franciosa in Ava ne bi mogla tega prizora odigrati dovolj prepričljivo pred številnim občinstvom.

V dobri uri sta še dvanajstkrat ponovila poljub pred filmsko kamero in delovni dan je bil za Goyo in Marijo zaključen. Pošteno sta se namučila. Tudi poljubljanje je tu in tam težaško delo.

MED VOJNO IN MIROM NA BLIŽNJEM VZHODU

Nagle poteze na šahovnici velesil so minuli teden držale svet nadalje v pričakovanju velike odločitve: ali bo mogoče s pametnim sporazumevanjem v okviru Varnostnega sveta preprečiti tretji svetovni požar, ki bi bil pogubnejši od obeh dosedanjih. Dogodki se naglo razvijajo. Amerikanci in Angleži skušajo še nadalje

utrjevati svoje postojanke, kar potrjuje tudi naša slika na levi, ki predstavlja veliko ameriško letalonosilko s številnimi letali, pripravljenimi za polet. Desna slika pa kaže prizor z meje Iraka, kjer stražijo vojaki nove oblasti vse prehode v ogroženo deželo. Z vsakim mirnim dnem nam raste upanje v razumno rešitev spora.

DVOJE USOD

TWA je ena izmed največjih ameriških letalskih družb. In je prva sklenila izšolati tudi temnopolte stewardesse. Pot v novi poklic, ki je bil doslej pridržan samo zalim belopoltim miss, je utrla 21-letna Margaret Grant iz New Yorka. Dovršila je hotelsko šolo TWA in sredi julija prvič pole-tela v novo službo.

Na desni: znan obraz in znana historija. Ingrid Bergman tudi že ne pride več iz ločitev in porok. In še je čas, da bo v tem oziru posekala ameriške tekmovalke. Francoski listi jo predstavljajo v družbi Larsa Schmidta. Fotografirali so ju v nekem pariškem gledališču. Niso pozabili pripomniti, da je vedno zala Ingrid že praznovala svoj 43. rojstni dan, medtem ko se Lars Schmidt suče okoli štiridesetega.

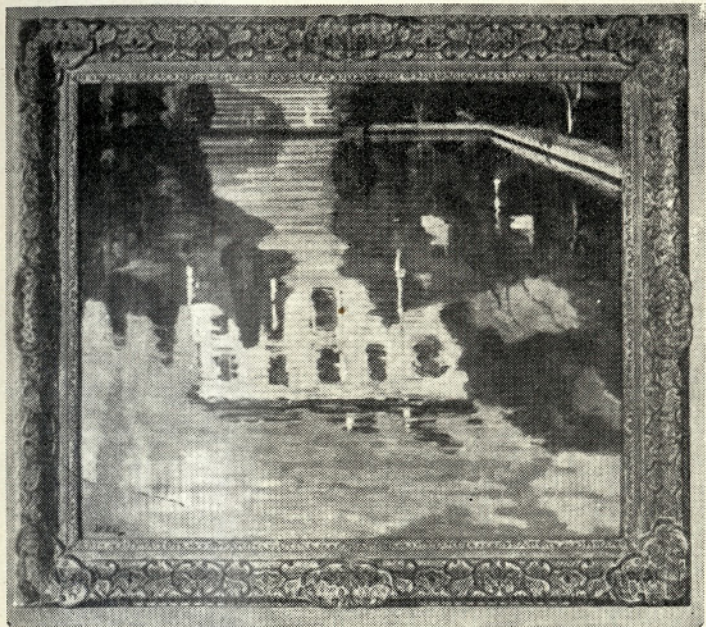
KAKOR POLŽ

V Švici so imeli pomembno jubilejno prireditve: Saffa 1928 do 58, tridesetletnico ženske manifestacije in vsakoletne razstave. Na slavnostnem obhodu je vzbujal največ pozornosti velikanski polž, ki je predstavljal napredek ženske enakopravnosti v Švici. V tej blaženi in razglašeni demokratični deželi ženske nimajo volilne pravice. Se je dosti veteran, ki so že pred tridesetimi leti zamaš skušale polža potegniti malce naprej...

ZA LAS...

Za las je ušel justičnemu umoru Amerikane James Foster. Pred dvema letoma so ga kot morilca obsodili na smrt. V dolgih dveh letih pa se je izkazalo, da umora ni zagrešil on, marveč neki stražnik. Zadeva je zbudila mnogo pozornosti, še zlasti zdaj, ko je zmagovalna pravica. Ganjen je objel James Foster svojo jokajočo ženo, ko je po 24 mučnih mesecih zapustil jetnišnico in vnovič vdihnil zrak svobode. Kako mu bodo poplačali prestane muke, tega še nismo brali.

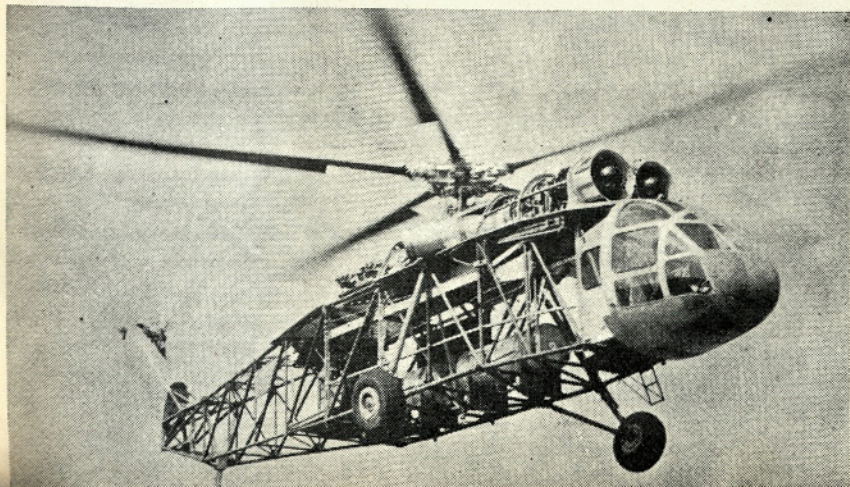
Churchill razstavlja v Ameriki

Winston Churchill že izza mladih let ljubi slikarstvo. Še celo v najusodnejših časih druge svetovne vojne je rad poiskal razvedrila v umetnosti. Odkar je odrinil v zaslužni pokoj, slika neutrudno in njegova zbirka se je močno izpopolnila. Po prvi veliki kolektivni razstavi v newyorškem »Metropol-Museum«, ki je vzbudila izredno zanimanje, potuje Churchillova razstava po vele mestih ZDA. - Zgoraj je ena izmed njegovih znamenitih podob, na spodnji sliki pa sta Ike in žena z ravnateljem Metropol-Museuma — vse kakor v izvrstnem razpoloženju na Churchillovi razstavi.

Leteči žerjav

Na angleških letališčih preizkušajo vedno nove tipe letal, vojnih in civilnih. Med zanimivimi novostmi, ki lahko služijo obema namenoma, vojnemu in civilnemu, je leteči žerjav, ki opravlja vse predpisane naloge kakor ostali helikopterji. Lahko se premika naprej in nazaj, navzgor in navzdol in dviguje tovore, ki jih žerjavi na zemlji ne morejo dvigniti.

Dve filmski

»Po treh letih«, je napovedala Brigitte Bardot, »se bom umaknila s filmskega platna: ne vem namreč, kdaj se me bo občinstvo naveličalo.« Uspeh »Salamenske frklje« je pokazal, da Brigitta zna užgati tudi med Slovenci, kaj šele med južnjaki, zato je rok treh let morda kratek. Sicer pa je njena napoved menda bolj reklama za njeno mlajšo sestro Mijanou, ki se je letos prvič predstavila v dveh filmih. Poglejte si jo na sliki v družbi igralca Petra Vaneka, s katerim je igrala v svojem drugem filmu in se z njim seveda tudi zaročila. — Na spodnji sliki pa boste spoznali zalo Liz Taylor, ki sicer že prehaja med filmske veteranke, vendar se še ne namerava posloviti od filma, tem manj, ker je kot mlada vdova po Mikeu Toddu na novo zaslovela. Na zapuščinski razpravi je zatrdila, da bo vodila dalje Toddovo filmsko podjetje ob sodelovanju Mikejevega sina, ki je opora mladi in lepi mačehi.

Tu je skladal Edvard Grieg

Slavni norveški skladatelj Edvard Grieg (1843—1907), močno priljubljen tudi pri nas, je ljubil samoto. Najrajši je prebival v leseni hišici, ki jo vidite na sliki. V hišici, imenovani Troidhaugen, je preživel svoje najplodovitejše ure. Zdaj je hišica znamenit muzejček z najmanjšo glasbeno dvoranico na svetu.

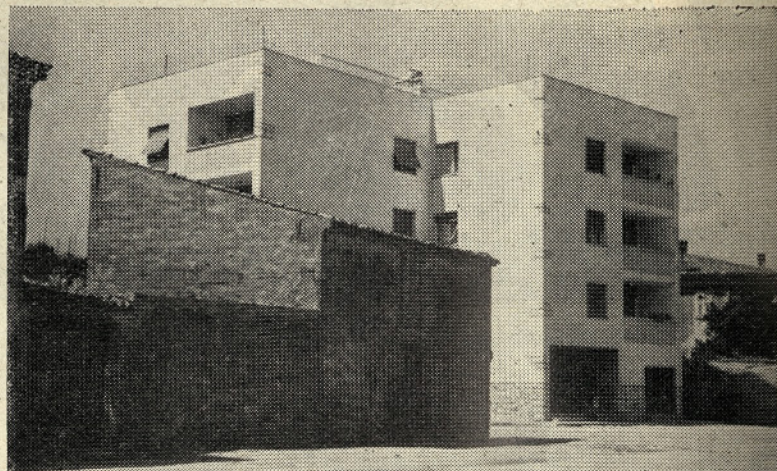
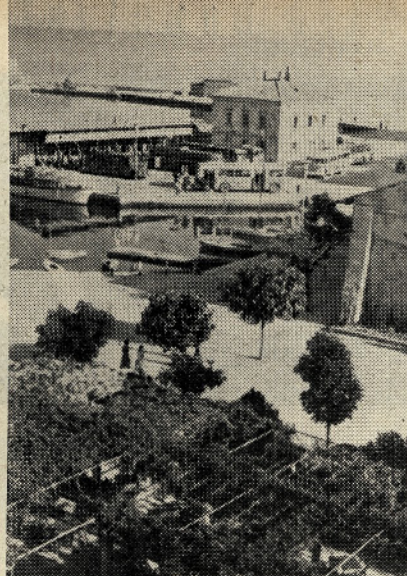
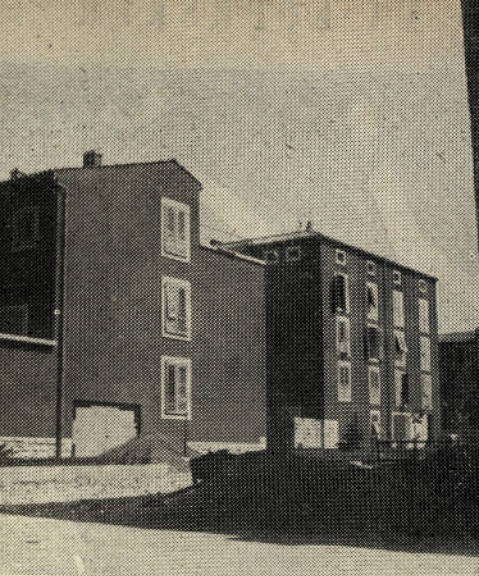
tovariš

Rosanna Schiaffino je najnovejša lepotica italijanskega filma. Dosedanji uspehi: trikratna zmagovalka na lepotnih tekmovanjih, nekaj nepomembnih vlog in reportaža v reviji Life.

PRILOGA • RAST IN LEPOTE NAŠE DOMOVINE • NA KOPRSKEM

tovariš

Koprski razgledi

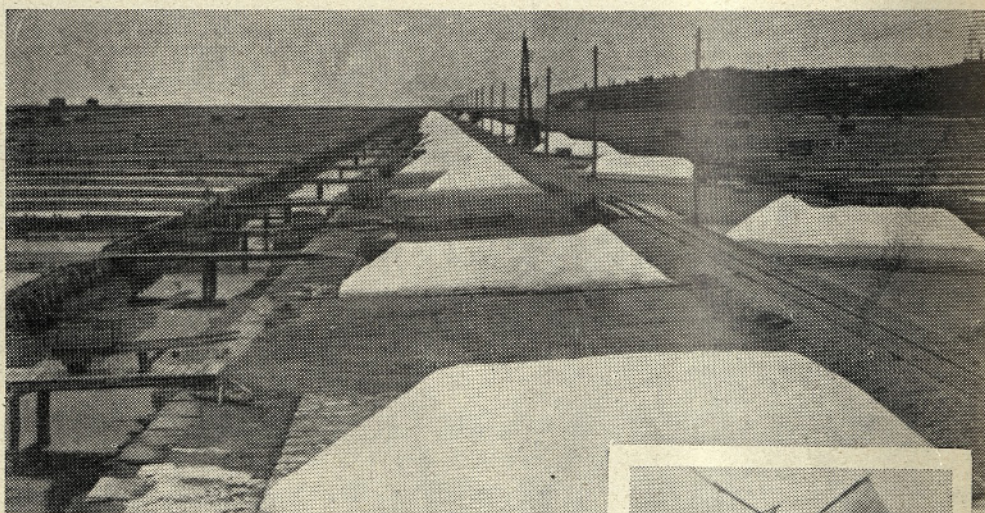
Koper, največje mesto na slovenski obali, se vse bolj in vedno hitreje razvija v kulturno politični center Slovenskega Primorja, kakor tudi v živahno trgovsko pomorsko pristanišče. Že danes je industrija na prvem mestu na lestevici ustvaritve narodnega do-

hodka. Z izgradnjo nove luke ter z dokončno izgradnjo in razširitvijo nekaterih industrijskih obratov se bo gospodarski razmah še bolj povečal. Dela na izgradnji luke (glej sliko na naslovni strani) potekajo po predvidenih načrtih, tako da bo prva

faza izgradnje koprskega pristanišča končana že letos, do 29. novembra. Toda ne samo v pristanišču, tudi drugje po Kopru stavbni odri pričajo o intenzivni gradbeni dejavnosti. Nadaljevanje izgradnje stanovanjskih blokov v Semedeli, ter razne gradnje, ki so že v delu ali pa bodo začete (nova poštna palača, novo poslopje industrijske kovinarske šole, novi stanovanjski bloki na

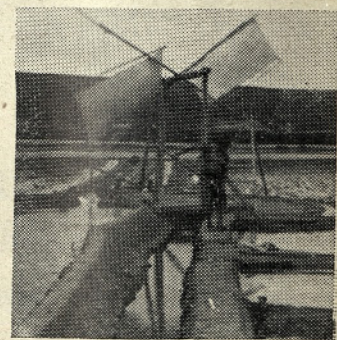
Belvederu, predvidene stolpnice) bodo dale že letos 200 novih stanovanj in vsekakor pomenile novo močno zarezo v urbanistični izgled Kopra. Dodajmo še vzporedno skrb za obnovo in ureditev komunalnih naprav, predvsem kanalizacije ter vodovoda ter vedno bolj razvijajoči se turizem (predvsem Ankaran), pa nam bo vsestranski razvoj in bodočnost obmorske metropole jasna.

SPLOŠNA
TRGOVINA
**IMPORT-
EXPORT**
KOPER

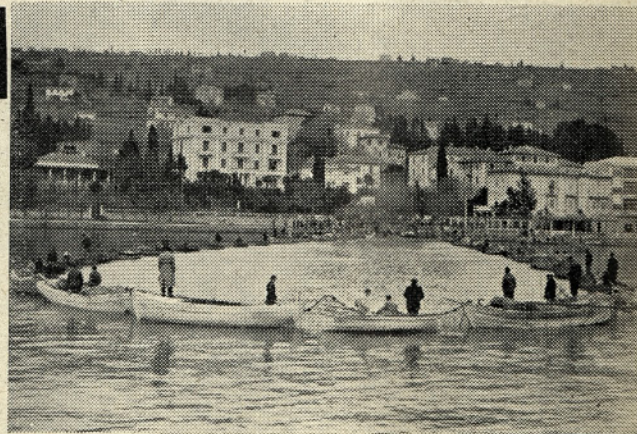
Piranske soline Portorož

so največje soline v naši državi. Od osvoboditve do danes so dale našemu gospodarstvu že 333 tisoč ton soli. Vodo prelivajo med izparilnimi polji še s pomočjo črpalk na veter, kakor kaže naša slika. Le-te pa bodo v bližnji bodočnosti zamenjale sodobne črpalne naprave.

»Ribič«-PIRAN

Eno najmočnejših ribiških podjetij na našem jadransko je Ribič v Piranu, ki doprinaša izredno velik delež v našem ribolovu ter omogoča naši ribji industriji doseg opaznih rezultatov. Razpolaga z ribiško floto s 14 ladjami ter z eno prevozno ladjo. Opremljeno je z najsodobnejšimi mrežami iz sintetičnih vlaken, s svetilničnimi agregati, radijskimi postajami ter vso ostalo sodobno ribiško opremo. »Ribičeve« ladje opravljajo vse vrste morskega ribolova, lovijo tuno, plavjo ribo. Lovijo tudi s poteznimi mrežami. Podjetje ima tudi rezervar in ribogojnico v Portorožu. V Strunjanu gojijo ostrige.

Tak je pogled z gričev na tovarno, na glavno obratno poslopje (levo), na upravno poslopje (v sredini) ter na ambulanto (desno).

VSAKIH PET MINUT NOV » MOPED «

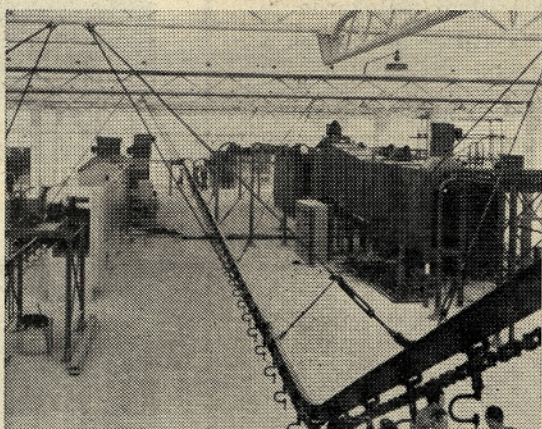
Prav gotovo ste že uganili, da bo to pri »Tomosu« v Kopru. In to prav kmalu. Že do konca letošnjega leta. Prav pod vinorodne Mareziške griče, med češnjeve vrtove in vinograde so se zajedla poslopja nove tovarne. Tu je glavno obratno poslopje v velikosti 120×200 m, ter še vrsta ostalih stavb deloma gotovih, deloma še v gradnji: upravno poslopje s svojo zanimivo arhitektonsko obliko križa, energetski center, sindikalni dom, ambulanta (splošna in zobna), avtobusna postaja, bencinska črpalka, kotlarica, kolesarnica, vrtnarija, poskusna steza itd.

Poglejmo, kaj se skriva pod steklenimi svodi 20 strešnih lokov, nad glavnim obratnim poslopjem, pa tudi za velikimi stenami upravnega poslopja. Vse delo je usmerjeno na zadnje priprave pred začetkom obratovanja tovarne s polno zmogljivostjo po dokončani prvi fazi njene izgradnje. Vsak dan pomeni nov korak h končni organizaciji novega sodobnega proizvodnega procesa na tekočem traku. Seveda teče ta trak skozi vrsto obratnih oddelkov. To so: obrat za mehansko obdelavo, za pločevinsko obdelavo, orodjarna, kalilnica, livarna in montaža. Nekateri od teh oddelkov so že urejeni, do konca leta pa bodo vsi pripravljeni in organizirani, nakar bo tovarna izdelovala po 100 mopedov dnevno. Seveda bodo razen tega osnovnega proizvodnega artikla izdelovali tudi ostale vrste motornih koles, prigradne motorje za motorne čolne in stabilne motorje.

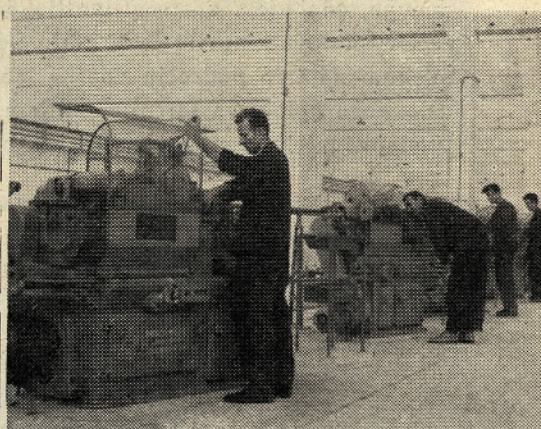
Ni potrebno posebej poudarjati, da je tovarna zgrajena na sodobnih principih tovrstne (industrijske) arhitekture tako v zunanjem urbanističnem pogledu, kakor tudi po organski povezanosti in urejenosti oddelkov, kakor to zahteva serijska proizvodnja na tekočem traku. Prav tako so vsi objekti in obrati tudi v pogledu higiensko-sanitarnih in tehničnih predpisov zadnja beseda sodobne gradnje.

Zanimivo je tudi, kako so — lahko rečemo pri nas na edinstven način — sporedno s tovarniškimi zidovi rasli in nastajali strokovni kadri, se formirali komercialni in ostali administrativni oddelki, se ustvarjala in širila prodajna mreža, servisna služba, ter utirila Tomosu pot na inozemsko tržišče.

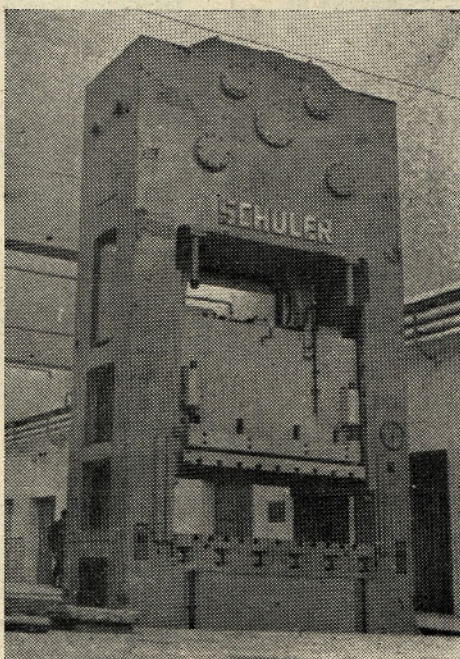
Se nekaj moramo omeniti, kar človek lahko opazi ob obisku Kopra. TOMOS je zarezal vidne brazde v življenje največjega mesta na naši slovenski obali. Izmenjal je socialno strukturo njegovega prebivalstva ter spremenil tudi zunanje lice mesta, ki je prav s TOMOSOM storilo največji korak v svoje socialistično preobrazbo.

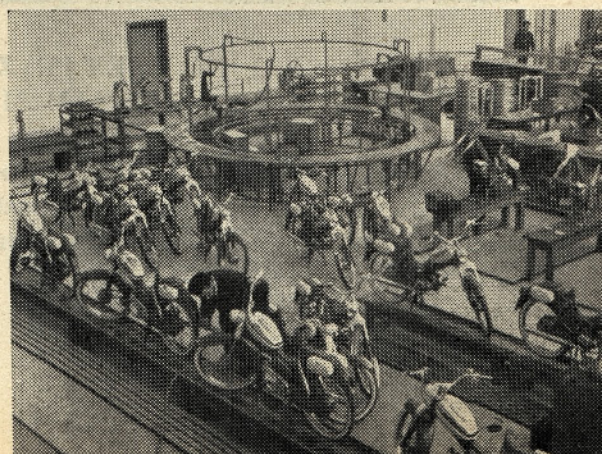
V najsodobnejši lakirnici opravljajo zadnja monerska dela. Lakirnica je urejena tako, da predmet, ki ga lakirajo, potuje avtomatično skozi vse faze lakiranja (levo). V oddelku mehanske obdelave že stoji, delno že uporabljajo, nad sto najmodernejših strojev: avtomatske in revolverne stružnice, rezkalni in vrtni stroj ter stroji za ozobljenje in brusilni stroji.

V obratu pločevinske obdelave bo stala vrsta modernih stiskalnic. Nekatere od njih bodo pravi kolosi. - Na sliki je stiskalnica, ki ustvarja pritisk 315 ton. Taki bosta dve, ena pa bo imela pritisk 600 ton (levo).

Montažo motorjev opravljajo zaenkrat še v začasnem prostoru. Ko bo ob koncu leta začela serijska proizvodnja na tekočem traku, se bo montaža preselila v montažni oddelk, sedanji prostor pa bo zavzela orodjarna.

MLEKARNA-DEKANI

oskrbuje prebivalstvo Kopra in okolice v devetih poslovalnicah s svežim mlekom in mlečnimi proizvodi, sirom, maslom, jogurtom itd. Mlekarna ima zmogljivost 10.000 litrov mleka dnevno, zdaj dela z zmogljivostjo 6.000 litrov. Mlekarna je začela poslovati aprila leta 1957. Od takrat se je oskrba z mlekom na tem področju znatno izboljšala. Trenutni napori delovnega kolektiva stremijo za tem, da bi začela mlekarna prodajati mleko v steklenicah in da bi uvedli dostavo na dom.

BOR-KOPER

**TRGOVSKO PODJETJE Z LESOM,
KURIVOM IN GRADBENIM MATERIALOM**

Odkupujemo in prodajamo vse vrste rezanega lesa in gozdnih sortimentov. Na zalogi imamo različen gradbeni material, kakor tudi kurivo, premog, oglje, trda in mehka drva po najnižjih dnevnih cenah.

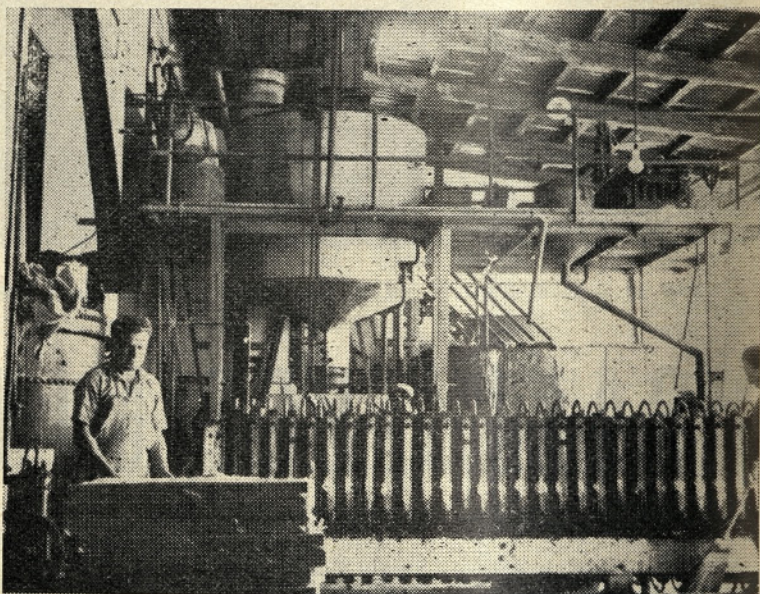
Se priporočamo!

TOVARNA MILA

GOSPODINJE POZOR!

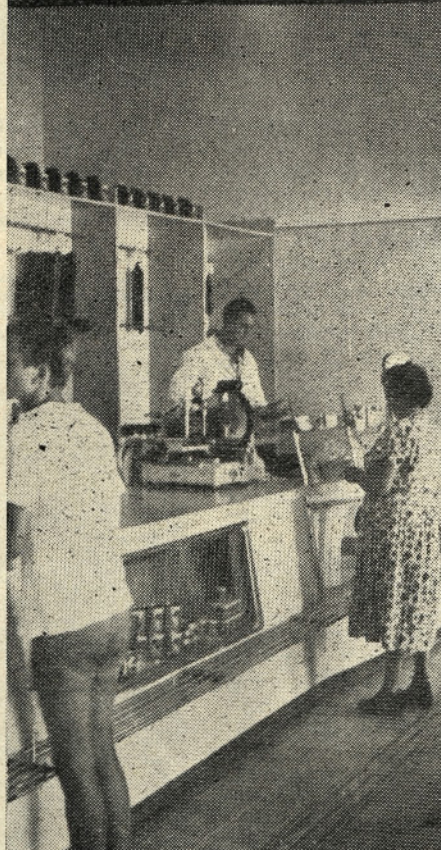
V zavitkih izdelkov tovarne »Salveti« — Piran boste od danes naprej našle bone, ki jih bo tovarna ob predložitvi v gotovini izplačala srečnim nakupovalcem njenih neprekosljivih proizvodov.

Kupujte in uporabljajte samo izdelke TOVARNE MILA »SALVETTI« — PIRAN.

„Salveti“-PIRAN

„mesoprromet“

Oskrbuje prebivalstvo Kopra, Portoroža in okolice s svežim mesom in mesnimi izdelki v svojih desetih poslovalnicah, v Kopru in Portorožu, z najkvalitetnejšim blagom.

KOPER

„ELEKTRO“

je najmlajše distributivno podjetje v Sloveniji. Posluje v okviru Strokovnega združenja podjetij za distribucijo električne energije v Sloveniji. Skrbi za izboljšanje električnih naprav in čim rednejšo preskrbo potrošnikov električne energije v Slovenskem Primorju, kjer se je od leta 1947 obtežba potrinajstorila.

Transformatorsko postajo v Moretinih so leta 1944 na hitro zgradili Nemci. Napajala je bližnje postojanke obalnih baterij, po vojni pa slabo omrežje potrošnikov v Ankaranu.

Nova postaja v Moretinih je šla v obrat dne 9. junija letos. Nadomestuje staro postajo, z napajanjem južnega dela Škofij pa razbremenjuje že trikrat pojačano transformatorsko postajo v Škofijah.

KOPER

Komunalna banka je bila ustanovljena leta 1955. Tako proslavlja letos triletnico svojega poslovanja, ki je bilo v začetku polno težav in pomanjkljivosti in končno doseglo tudi uspeh. Leta 1955 je banka obsegala poslovne enote v Kopru, ekspozituro v Izoli in podružnico v Piranu. Pozneje je bila ustanovljena še podružnica v Ilirski Bistrici in leta 1957 podružnici v Sežani in Postojni. S tem je bila organizacija banke končana. Banka je kmalu zajela vse denarne posle trgovine na malo, del trgovine na veliko, gostinstvo, obrt, promet, komunalno dejavnost ter družbene investicijske sklade in proračune. S tem je postala važen činitelj gospodarskega življenja v koprskem okraju, saj je krepko prizadevanje delovnega kolektiva, da bi izpolnila svojo družbeno funkcijo ter pomoč, ki jo nudi gospodarskim organizacijam, rodilo obilo uspehov. Med tem, ko so glavni napor bank v prvih dveh letih stremeli k organizaciji, je značilnost delovnih naporov zadnjega leta skrb za utrditev organizacije in izboljšanje njenega dela.

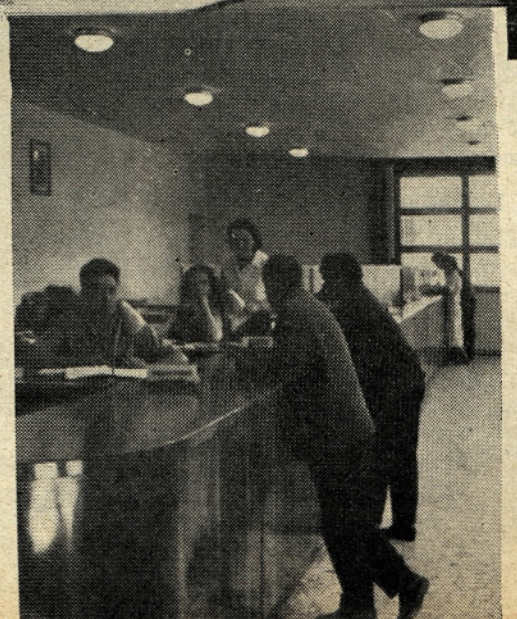
Spregovorimo še nekaj besed o obsegu poslovanja. Od konca 1956. do konca 1957. leta, torej v obdobju, ko si je banka prizadevala utrditi svoj položaj, so narasli kratkoročni krediti za 42%, razni drugi krediti (za investicije in druge gospodarske dejavnosti) pa za 53%. Hranilne vloge so narasle za 76%, potrošniški krediti za 96%. Vsota izkazanih kreditov je ob koncu leta 1956 predstavljala le 67% pokazanih vlog. To razmerje pa se je lani še izboljšalo v korist vlog, saj je predstavljalo le 61%.

Doslej izkazani rezultati pričajo o uspešnem izpolnjevanju nalog, ki jih ima Komunalna banka v gospodarskem življenju koprskega okraja.

KOMUNALNA BANKA KOPER

Naši sliko sta posneti v podružnici Komunalne banke v Sežani, ki je eno najsodobnejših poslovnih poslopij na Koprskem.

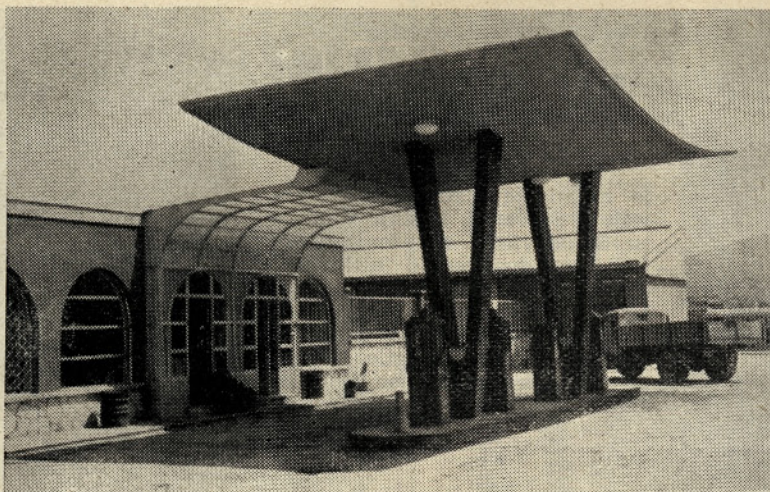

Pogonska goriva in maziva vseh vrst, industrijske pline in butanpropan plin za gospodinjstva, zahtevajte pri Trgovskem podjetju na debelo in na drobno

»ISTRA BENZ«

K O P E R

Telefoni: uprava 65 — skladišče plinov 277.

Poslovalnice v Divači, Kopru, Izoli, Piranu, Bujah, Umagu in Novigradu.

Ze deset let poslujemo na splošno zadovoljstvo odjemalcev. Naročila izvršujemo hitro in solidno. Potniške, tovarne in ribiške ladje, kakor tudi vse tehnične plovne objekte oskrbujemo na mestu kjer to želijo, z najsodobnejšo avtocisterno, opremljeno s števeci in črpalkami.

Tudi v bodoče se priporoča delovni kolektiv Trgovskega podjetja »ISTRA - BENZ« — KOPER.

Tovarna pohištva ,STIL‘

KOPER

Tovarna Stil izdeluje solidno in sodobno pohištvo, spalnice in kuhinje ter izvaja vsa tapetniška dela. Izdelki tovarne Stil so znani po vsej državi, izvažajo pa jih tudi v Nemčijo in Francijo.

»LAMA« Tovarna kjučavnic in kovinske galanterije — Dekani pri Kopru

Izdelujemo:

ključavnice, obešalnike, pohištvene ključavnice in okovje, ščitnike za čevlje in druge izdelke kovinske galanterije.

Izvršujemo:

dela po naročilu iz kovin vseh vrst po najnižjih dnevnih cenah.

Brzjavni naslov: LAMA — DEKANI, telefon: Škofije — Železniška postaja: Podgorje — Tekoči račun NB, št. 657 — T — 347 Koper.

Založba LIPA

ALI STE ŽE NAROČNIK

KNJIŽNE ZBIRKE »LIPA 1958«?

Šest kvalitetnih romanov, skupaj okoli 2800 strani, na boljšem papirju, okusna oprema, vezava: polplatno, celo platno, polusnje. Subskripcijska cena: ppl. 7040 din, pl. 7640 din, pu. 8540 din (lahko v desetih obrokih). Vse knjige bodo izšle do konca leta, prve že poleti. Pohitite z naročili (knjige izven subskripcije bodo znatno dražje)!

Ilka Vašče:

ROMAN O PREŠERNU

Stale Popov:

TOLE PAŠA, zgodovinski roman (Ilindenska vstaja 1903. l.)

Annemarie Selinko:

DÉSIRÉE, zgodovinski roman iz Napoleonovih časov

Victor Hugo:

ČLOVEK, KI SE SMEJE

roman — zgodovinska legenda nenavadnih in gnusnih razmer Hugojevega časa

William Woods:

MANUELA, roman o divje razgibani vožnji ladje »Conway Castle«, ki z nenavadnimi potniki postane žrtev razbessnih valov Atlantika.

B. Traven:

MRTVAŠKA LADJA, roman o tragičnem življenju ladijskega delavca, ki je — kot njegova »mrtvaška ladja« YORIKKE, ki ni več vpisana v ladijski register in se bo na tej ali oni vožnji potopila z moštvo vred, ker ni za nobeno rabo več — zaradi izgubljenih listin zapisan trpljenju, ponižanju, lakoti in žeji, in ki ga lahko reši samo še smrt...

Razen na zbirko »Lipa 1958« se lahko naročite še na roman v treh knjigah:

Sigrid Undset:

KRISTINA, LAVRANSOVA HČI

V zgodovinskem okviru 14. stoletja se razvija pred bralcem pretesljiva zgodba človeške usode od rojstva do smrti.

(Vse tri knjige bodo dobili naročniki: v ppl. za 3250 din, v cp. za 3550 din in v pu. za 4050 din. Lahko deset obrokov. — Tisk na boljšem papirju. Izid v pozni jeseni.)

NAJNOVEJŠE IZDAJE

Bogomir Magajna:

NA BREGOVH SRCA Novele, 450 din

Nicholas Monsarrat:

ESTHER COSTELLO Roman, 600 din

Leonid Solovjev:

PRIGODE HODŽE NASREDINA

Šaljive orientalske zgodbe, 640 din

Agatha Christie:

KARTE NA MIZO Kriminalka, 420 din

Laura Ingalls Wilder:

HISICA V VELIKI HOSTI Mladinska povest, 380 din

France Bevk:

MRAK ZA REŠETKAMI (Pred izidom)

Katja Špur:

DVA STUDENCA (Pred izidom)

Janez Ovsec:

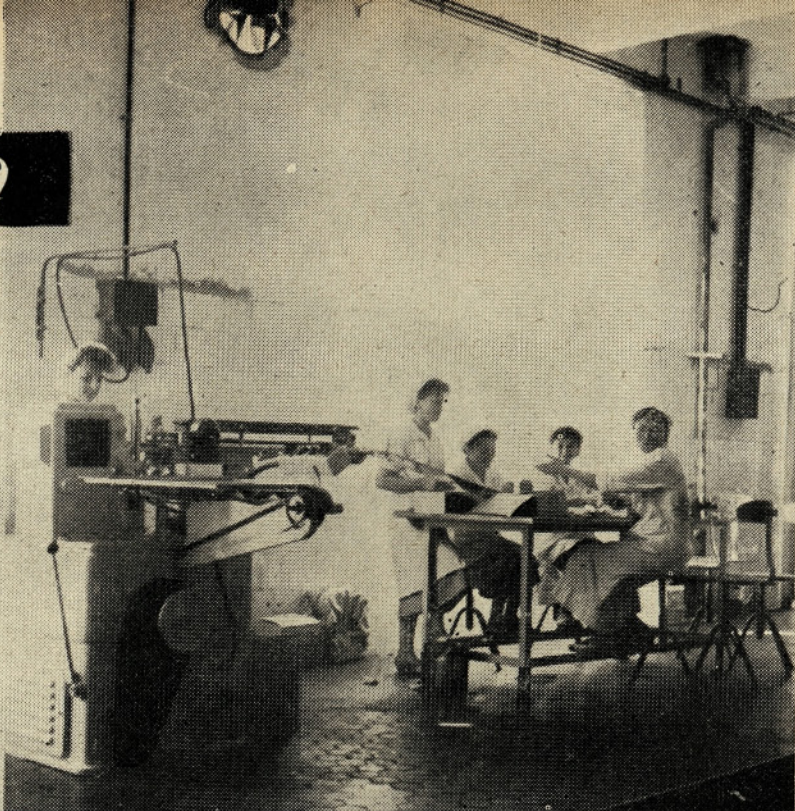
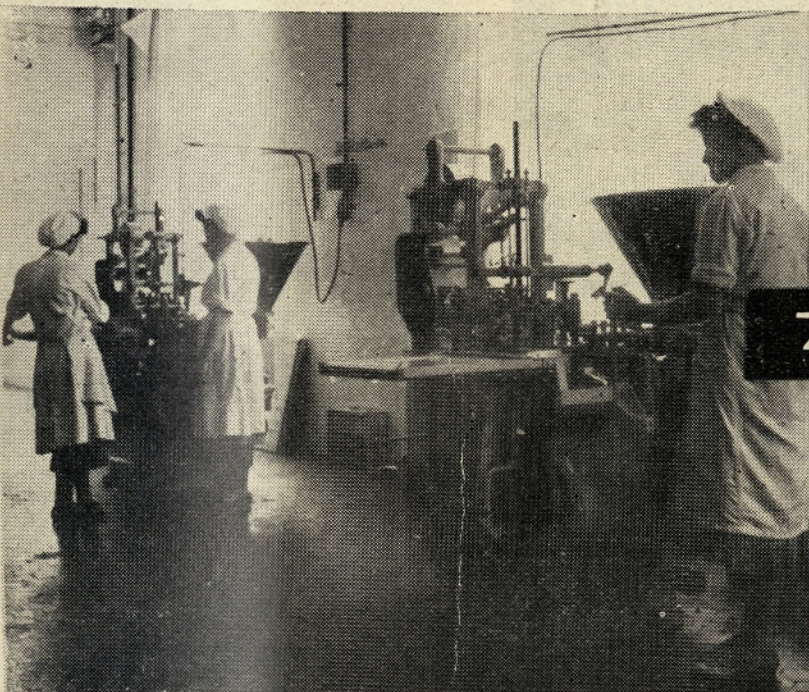
SAMOTNA JUTRA (Pesniška zbirka, pred izidom)

ZALOŽBA LIPA

KOPER, Cankarjeva 1

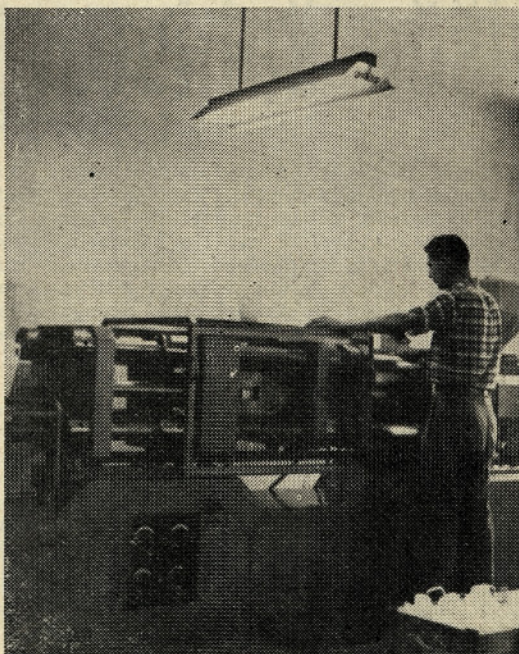
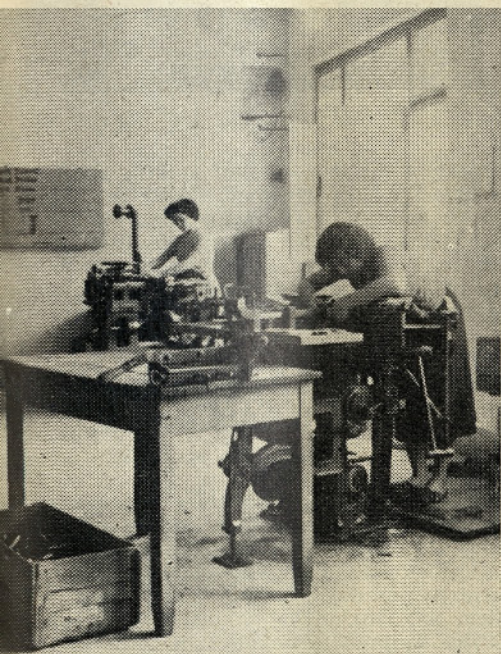
•ARGO• pripravlja

Prav gotovo bo ta novica razveselila naše gospodinje. Ne samo gospodinje. Prav gotovo ni majhno število tistih mož, ki jim iz enega ali drugega razloga ni dano, da bi jim, ko pridejo domov, žena postavila kosilo na mizo; dodajmo še lepo število izletnikov in turistov, ki se danes brez »Argo« juhe redko odpravijo na pot. Priznati moramo, da je precej tistih, ki se na nove »Argo« proizvode že veselijo. Kateri proizvodi se bodo ali so se pravkar pojavili na trgu? To sta predvsem goveja in kurja juha v novi embalaži. Zakaj gre, se boste morda vprašali. »Argo« goveja juha je vendar

novi proizvodi

že dober čas v prometu. Odslej boste govejo in kurjo juho lahko kupovali v lepši, originalnejši in predvsem solidnejši embalaži. Dve kocki juhinega ekstrakta, zaviti v štanjolo, ter vloženi v okusno kartonsko škatlico, bosta razen svoje že znane kvalitete prav gotovo pritegnili tudi z ličnostjo. Seveda v tem primeru ne bo priložena testenina; tako bo vsakomur dano na voljo, da si bo sam zbral zakuho; bodisi testenine, rezance, zvezdice, polžke itd. ali pa riž kakor tudi količino, ki si jo želi. Seveda bo kurjo juho lahko dobili tudi v dosedanjih vrečkah. In še nekaj. V kratkem se bodo pojavile na trgu tudi nove Argove tekoče jušne začimbe.

»Partizanka«

K O P E R

PODJETJE ZA PREDELAVO
PLASTIČNIH MAS

Zgodovina današnje tovarne je podobna preteklosti tolikih drugih naših delovnih kolektivov, ki so se razvijali v pogojih pospešene industrijske izgradnje. Leta 1952 so tri manjša obrtna podjetja, sortirnico svinjske dlake, izdelovalnico čopičev ter ščetk ter podjetje za izdelovanje metel združili v novo enotno podjetje, ki je v začetku v glavnem nadaljevalo z izdelovanjem dotedanjih izdelkov. Vendar se stvari niso razvijale kakor so ustanovitelji pričakovali in podjetje je leta 1955 zašlo v težave, ki so se najbolj odražale v 30 milijonih dinarjev izgube. Toda OLO, ki je stal na stališču, da bo podjetje z reorganizacijo ter boljšim gospodarjenjem imelo svojo gospodarsko osnovo, je priskočil na pomoč s sanacijskim kreditom, ki naj bi ga kolektiv vrnil v 10 letih. Denar je bil pravilno investiran. Ze takoj prihodnje leto so se pokazali prvi znaki izboljšanja, leto 1957 je že preteklo v znaku osvajanja domačega tržišča, v zaposlitvi 200 ljudi in v ostvaritvi 170 milijonov brutto prometa. Vrsta organizacijskih in gospodarskih ukrepov je pripeljala podjetje na pravilno pot, ki danes vodi kolektiv k vse očitnejšemu napredku. Opustili so sorazmerno svinjske dlake, ki je postala, spričo vedno večje konkurence inozemskega trga, vedno bolj nerentabilna, prav tako so opustili tudi nekatere druge neekonomične obrate, nakar je tovarna prešla na izključno predelavo plastičnih mas, polietilena, polistirola ter poliamidov (nylon). To so mase iz katerih danes »Partizanka« izdeluje po vsej državi znane izdelke, kakor so — ščetke vseh vrst, ženske torbice, embalažo, higienske predmete, predmete za gospodinjstvo, skratka galanterijo iz plastičnih mas, ki danes vse bolj jemlje razmah. V kratkem bodo začeli izdelovati tudi polietilenske vrečice ter drugo embalažo za kemično in kozmetično industrijo.

Na naših slikah so od leve proti desni: oddelek s šivalnimi stroji za izdelovanje ščetk, veliki sodobni avtomatski brizgalni stroj za izdelovanje predmetov iz plastičnih mas ter konstrukcijski oddelek.

Portorož (zgoraj) je dočkal letošnje obetajočo turistično sezono v znaku zadnjih priprav za veliko mednarodno šahovsko prireditel, ki bo sloves našega najlepšega letovišča ob slovenski obali še bolj razširil po vsem svetu. Glavno cesto skozi mesto so z nekaj uspešnimi posegi, s porušitvijo zida pred parkom hotela Palace in z novo razsvetljavo uredili tako, da vsa lepota mestnega središča pride še bolj do veljave kakor doslej. Kopalnice v Portorožu (zgoraj desno) je bilo že od nekdaj znano in priljubljeno za tiste kopalce, ki imajo radi komfort pri kopanju. — Piran vse bolj po-

staja priljubljeno središče domačega turizma na slovenski obali. To najbolj potrjuje 92 sindikalnih počitniških domov v piranski občini. — Na sliki (desno v sredi) je Počitniški dom celjskega gradbenega podjetja »Beton«. Stalne počitniške domove v Piranu ima še vrsta naših delovnih kolektivov, kakor tekstilci iz Preboda, Tovarna nogavic iz Polzele, »Stavbenik« iz Celja itd. itd. — Tudi Fiesa (desno) s svojimi 17 počitniškimi domovi »konkurira« Piranu. Ima jih čez 20. V Fiesi letujejo velenjski rudarji, Litostrojci, delovni kolektivi »Slovenija-cesta«, Slovenija-projekt, Mladinska knjiga in drugi.

Portorož — letovišče šahistov

Portorož — pristanišče rož. Portorož — center slovenskega obmorskega turizma. Portorož — filmsko mesto. Vsi ti vzdevki so v zadnjih letih bili dani temu biseru slovenske riviere. Letos se jim bo pridružila še nova: Portorož — letovišče šahistov.

Pravijo, da izhaja ime Portorož od latinskega »Portus rosae«. Vsekakor je v tem obalnem mestecu vse polno vrtnic in drugih rož. Bolj kot izvor besede pa nas zanima, kaj je tisto, kar privablja v to naše letovišče vsako leto več in več domačih in tujih turistov. Lani jih je bilo nekaj nad 37 tisoč s preko 210 tisoč nočitvami, kot kaže letošnja predsezona jih bo pa za približno tretjino več.

Portorož ima izredno ugodne naravne pogoje za razvoj turizma na svojem področju. Zemljepisno leži v širini znanih turističnih centrov kot so Benetke, južna obala Gardskega jezera ali Bordeaux v Franciji. Poleg tega leži ob tržaškem zalivu, torej tam, kjer se Sredozemsko morje s svojim velikim zalivom — Jadranom — najgloblje zajeda v evropsko celino. Za Srednjo in Severno Evropo je Portorož najbližje letovišče ob Sredozemlju, bližji kot Dalmacija ali italijanska in francoska Riviera.

Portorož ima idealno klimo. Tu skoraj ne občutiš zime: jesen takorekoč preide v pomlad. Nasprotno pa poleti nikdar ne občutiš neznošne vročine — morje in rahli vetrovi ublažijo vse prehude razlike. S klimo v skladu je vegetacija Portoroža in okolice:

mediteransko rastlinstvo se meša s severnim; oboje uspeva bujno in pestro. Palme in bori, ciprese in smreke, oljke, mandeljni, češnje in breskve, lovor, bršljan, trta in rožmarin, vmes pa vrtnice in na tisoče drugih cvetlic, to je podoba parkov, vrtov, vsakega koščka zemlje v Portorožu in okolici. Od prvega cvetja spomladi do pozne jeseni je Portorož poln opojnih vonjev. Kako čudovit je sprehod po terasah in obronkih gričevja, ki brani Portorož na severu, vzhodu in zahodu pred hladnimi vetrovi! Prekrasen je razgled s tega gričevja na lične vile in hotele sredi vednega zelenja, na morje in soline, ponoči pa na luči Portoroža ali oddaljenega Trsta in na roje luči ribiških čolnov daleč na morju.

Poleg naravnih pogojev ima Portorož tudi vse druge pogoje za razvoj v najsodobnejše letovišče. Dolga peščena plaža s številnimi športnimi napravami je znana že širom sveta. Asfaltirane ceste in izredno goste avtobusne zveze z bližnjimi in daljnimi središči Slovenije in Hrvaške, pa tudi inozemstva (Trst, Benetke, Villach, Graz, Klagenfurt), pa tudi dobre pomorske zveze s pristanišči ob naši in italijanski obali Jadrana so prav tako pomemben faktor v pritegovanju gostov v Portorož. Moderno opremljeni hoteli in restavracije z dobro postrežbo in nizkimi cenami pa spet po svoje prispevajo k temu, da se gostje počutijo v Portorožu zadovoljni in prijetno.

Naravne lepote in slikovitost okolice — posebno Pirana, tega starinskega mesteca, »posestrime Dubrovnika« — so pritegnile

pozornost že mnogih umetnikov in v zadnjih letih tudi filmskih delavcev. Portorož z okoličico je v zadnjih letih vedno pogostejše prizorišče filmskih scen. Zaradi številnih domačih in koprodukcijkih snemanj na tem področju je podjetje »Film servis« iz Ljubljane opremilo ob cesti Portorož—Piran velike sodobne filmske ateljeje. Da, Portorož je postal tudi filmsko mesto.

Kot »letovišče šahistov« pa bo Portorož zaslovel širom sveta šele letos. Od začetka avgusta do konca septembra se bo v Portorožu in bližnjem Piranu zvrstilo več svetovno pomembnih šahovskih prireditev: medconski šahovski turnir za svetovno prvenstvo, I. svetovni kongres šahovskih problemistov, II. kongres problemistov Jugoslavije in že tradicionalni Portorški šahovski festival s turnirji posameznikov in moštev. V letošnjem avgustu in septembru bo Portorož zbirališče najpomembnejših šahovskih kapacitet sveta in središče pozornosti svetovne šahovske publike. Poleg običajnih užikov, ki jih sicer nudi Portorož letoviščarjem od zgodnje pomladi do pozne jeseni, namreč kopanja, veslanja, jadriranja in prijetnih izletov, bo letos to letovišče nudilo še mednarodno atrakcijo prve vrste — medconski turnir. Poleg tega je poskrbljeno, da se bo prav v času turnirja zvrstil bogat spored koncertov, plesnih in drugih prireditev, ki bodo lepo dopolnjevale veliko ekshibicijo mednarodnih šahovskih mojstrov. V Portorožu bo torej letos prav do oktobra dovolj privlačnosti.

Jule Lenassi